НУБ 'Св. Климент Охридски'
СКОПЈЕ
РС
II 35/1944
325
12009001701,7/8
COBISS ©

Ryp. II-35

Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported (CC BY-NC-ND 3.0)
Дигитална библиотека на Македонија | НУБ „Св. Климент Охридски“ – Скопје

Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported (CC BY-NC-ND 3.0)

СМРТ НА ФАШИЗАМОТ — СЛОБОДА НА НАРОДОТ!

Да ја браниме слободна Македонија во демократска федеративна Југославија!

ИЛИНДЕНСКИ ПАТ

ОРГАН НА НАРОДНО-ОСЛОБОДИТЕЛНИОТ ФРОНТ НА МАКЕДОНИЈА

Год. I Број 7 и 8 *Јули — Август* *Цена 6 лева*

РСЦ 35/1944 - III

СОДРЖАНИЕ:

ЉУБЧО АРСОВ — Историски одлуки на I-то заседание на Антифашиското собрание на народното ослободуеніе на Македониіа.

ВАСИЛ ИВАНОВСКИ — 2 август 1903 — 2 август 1944;

ВЕНКО МАРКОВСКИ — Славіаните идат;

Д-р КИРО МИЛЈОВСКИ — За Народно-ослободителниот фронт во Македониіа;

ВАСИЛ ИВАНОВСКИ — За соединуването на македонскиот народ;

ЕМАНУИЛ ЧУЧКОВ — Од Македониіа до Маршал Тито и назад;

Од Манифестот на АСНОМ

ДИМО БОЈАНОВСКИ — ДИЗЕ — Надворешната политика на Бугариіа;

ПЕРО ТИКВАР — Ордан Николов;

Од Главниот штаб на НОВ и ПО на Македониіа

ИЛЈА ЕРЕНБУРГ — Убиі!

СОВИНФОРМБИРО — Тригодишните резултати на татковнинскиот рат во Советскиот Соіуз;

Текст на споразумот меѓіу Националниот комитет и владата на д-р Шубашиќ.

1701/09

1 9 4 4

Штампарница „ИЛИНДЕН“

Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported (CC BY-NC-ND 3.0)
Дигитална библиотека на Македонија | НУБ „Св. Климент Охридски“ Скопје

ова книга е печатена во село
Митрашинци-Беровско во 1944 година.
При печатењето е учествувал графичкиот
работник Славчо Оруев од гр. Струмица.
Истата книга е подарувам на
народната библиотека во Скопје

Дарител
Славчо Оруев

9.XII.1968 год.
Скопје

Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported (CC BY-NC-ND 3.0)

Смрт на фашизамот — СЛОБОДА НА НАРОДОТ!

ИЛИНДЕНСКИ ПАТ

Орган на Народно-ослобод. фронт на Макед.

Да ја браниме слободна Македонија во нова демократска и федеративна Југославија

Год. I Броj 7-8 Јули - Август Цена 6 лева

ИСТОРИСКИ ОДЛУКИ НА I-то ЗАСЕДАНИЕ НА АНТИФАШИСКОТО СОБРАНИЕ НА НАРОДНОТО ОСЛОБОДУЕНЕ НА МАКЕДОНИЈА

Во нашите раци стојат одлуки од епохално значение за македонскиот народ. Тоа са одлуки за создаване на суверената македонска федерална држава во демократска и федеративна Југославија. Тоа са одлуки со кои са остзарени и озаконени вековните стремежи и идеали на един вековно поробен и обесправен народ. Тоа са одлуки што сведочат за исполнените идеали на македонските революционери, борци за народна слобода.

Да, во нашите раци са одлуки од I-то заседание на Антифашиского собрание на народното ослободуене на Македонија -АСНОМ-, одржано во историскиот манастир Св. Прохор Пчински, на историскиот ден Илинден 1944 година. Тоа са одлуки донесени од 122 полноправни народни претставители, одбрани од Народно—ослободителните одбори и единиците на Народно—ослободителната војска на Македонија. Вистина, тие не беа одбрани по стариот формален начин, но затоа тие са вистински народни претставители, проверени не само од фактот што се едном стоеле на позициите од народните интереси, туку и во најжестоките битки во народно -ослобоеителната борба, водена низ цела Македонија. Ето затоа тие претставители са полноправни. Собранието е израз на

Attribution-NonCommercial -NoDerivs 3.0 Unported (CC BY-NC-ND 3.0)
Дигитална библиотека на Македонија | НУБ „Св. Климент Охридски" - Скопје

суверената волја на македонскиот народ.

Пред нас се наідуват одлуки донесени од ова полноправно и суверено Народно собрание, со кои се прогласува Македонија за федерална држава во демократска федеративна Југославија, а самото Собрание се конституира во врховно, законодателно и исполнително претставителство на македонската федерална држава. Тоа са одлуки за формиране Президиум на АСНОМ со функции на привремена народна влада на македонската федерална држава, за прогласуване македонскиот народен јазик за службен јазик. Во нашите раци стоіат декларации во полна смисла демократски, што гарантуваіат слобода и равноправност на секоі граѓанин и граѓанка во Македонија, без разлика на вера, народност и политичка припадност; право на секоі граѓанин и граѓанка над 18 годишна возраст да одбира и да биде одбран; слобода на вероисповеданието, совеста, право на безплатна просвета и т. н.

Вистина, пред нас са одлуки што имат темелно значение за нашата нова држава. Секој еден документ заслужава да му се посвети отделен чланак, за да се објасни неговото значение и важност за нашиот народ, за нашата држава. Но ние немаме ниет на ова место да се впуштаме во такви широки расправи. Није имаме овде ниет да се задржиме само на еден проблем, а имено това е кој се тие причини што баш во овие дни сториле возможнос да се дојди до оваі резултат, за коі нашиот народ тежел со стотини и стотини години.

Ова постиженје не е случајно, ами е резултат на неколку важни околности.

Прво, историскиот радосен факт, да македонскиіат народ има свое народно Собрание, да формира своіа држава, се должи директно и на прво место на три годишната тежка борба поведена од самиот него. Против фашиските окупатори од Берлин и низните слуги од Софиіа. Сосем верно, Ако Македонскиот народ не беше се кренал заедно со друзите народи на Југославиіа со оражие в рака во борба за да ги земи кон-

Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported (CC BY-NC-ND 3.0)
Дигитална библиотека на Македонија | НУБ „Св. Климент Охридски“ Скопје

циге од својга садбина во своите раце, немаше никому да му текни за да му носи слобода и да му створуза држава. Па и ако некому му текнеше, али, поправо речено, да му беше некому во интерес да створи таква држава (да речеме на Хитлера, во случај капитулација на Бугарија). тогаш таја ке беше само кукла од држава, предадена во рацете на некој македонски народен џелат от бичимот на В. Михаилов, ако не баш на самиот нему,- подобна на онаја од Павелич, во која народот не само што нема да види слобода, ами ке дочека уште по црно робство и уште поголема касапница за своите народни чеда. Но нашиот народ не чекаше на милост. Той во својата историја веке толко пати разбра, оти има да се ослободи само со своите снаги, со својата борба. Уште од првите денови на окупацијата, уште на првиот позив од најнародската и најдалековидната Комунистичка Партија во Југославија, нашиот народ заедно со сите народи на Југославија, стана во отворена неравна борба проти окупаторите. Во онаја света народно-ослободителна борба, той не пожали да ги поднеси на жертва својите најарни синови, како Орце Николов' Кузман Јосифовски, Страхил Пинджур, Цветан Димов, Мирче Ацев и мнозина друзи. Неговата борба ни за час не п п а ни преп на! Свирепиот терор, ни пред масовите испраќајна во концентрациони логори затвори, ни пред масовото истребуванје на цели села како на пример Даброво Прилепско, Ватоша во Казацарско и др; нити пред масовото паленје и криминални обири, нити пред разни офанзиви за уништуване на народно-ослободителна македонска војска. Макеонскиот народ се покажа по тврд и по жилав од што се надеваЈа фашистите, и наместо да биди пометено и уништено се борбено од неговите редози, то од ниф излегува се нови и нови безбројни борци. Неговите снаги се покажаЈа непресушливи. По той начин првите партизански одреди се разраснЈа во Народно-Ослободувачка ВоЈска. Низ градози и села изникнија Народно-Ослободителни одбори. Озије одбори не се задржаја само во

Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported (CC BY-NC-ND 3.0)
© Дигитална библиотека на Македонија | НУБ „Св. Климент Охридски“- Скопје

сите народи во Југослвија на прво место со српскиот, и не са
мо против окупаторските војски, туку и со смела и немилосна
борба против великосрпските Дражичеви банди низ Македо-
нија само со такао разбиране беја брзо и от корен пометени
од Макадонија сите Држичеви банди.

Благодарение на оваја братска зедничка Народно-О
слободителна борба на сите народи на Југославија' македон-
скиот народ со полно право беше сметан и се смета како ра-
вноправен и достоен член на Југославенската братска народна
заедница. Само на тои начин, и никако инаку, можеше најауто-
ритативнато тело во Југославија, Антифашиското Вече на На-
родно Ослободуване на југославија АВНОЈ да донесе на сво-
ето историско второ засадание судбоносни и сретни одлуки
за нашиот народ' Тоа се одлуки со кои се оживотворува за
сите народи во Југославија најдемократскиот принцип: право на
самоопределуване на народите. Ова одлука, кра! друзите де-
мократски одлуки, на АНВОј, значи прекретница во историјата
на југославија. За прв пат народи добиват право сами да си
ја решат својата судбда.

Но токмо тогаш, кога се створени во една земја, во
една заедница, условија за да се донесе ова принцип и тои ста-
на реалност, токмо тогаш се остранени сите препоставки за
националното угнетуване и, према това, и сите причини за да
се отцепи от таја заедница, токмо тогаш се створени сите пре-
поставки за еден равноправен живот на сите народи во таја
заедница.

При такви условија, на широки права и демократи-
ја, нашата делегација за второго засед није на АВНОЈ, на пол-
но ја изрази волјата на македонскиот народ, кога изјави дека
тој сока да остани во новата, демократска заедница на народи-
те во Југославија. АВНОЈ реши да ја прими Македонија като
равноправен член во демократска Југославија.

По тои начин судбината на македонскиот народ, не-
говите проблеми станаја и проблеми на сите народи во Југо-

Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported (CC BY-NC-ND 3.0)
Дигитална библиотека на Македонија | НУБ „Св. Климент Охридски" - Скопје

Од тука и решенијата на нашиот народ добија тежина на решениjа од цела Југославиjа.

Ете това е вториот фактор што допринесе да можи да се земат такви сретни одлуки за Македониjа.

Како сите народи во Југославиjа, така и македонскиот треба неминовно да си даи сметка, на кого пагjа заслугата, на коjа друштвено политическа сила има да се заблагодари стара Југославиjа од темница на народите во нова југославија —слободна братска и демократска заедница на сите незини народи. Ако се сака да се даји верен одговор на ова прашање неминовно ке се доjди до заклучок,оти ни една от старите партии, земано како цела, не беше способна и неможеше да ја исполни оваја голема и тешка задача. Во своето големо мнозинство, водствата на овие партии или отворено се придружу е во помош на окупаторите, или прикриено се најдоја против народно ослободителната борба' било да се наjдуваjе тије во самата земја или пак во разни светски столици. или пак наjодзади, се замолчиjа во разни угодни чошина и чекаjа таму до дека се сврши борбата па тогаш дури да се појават со право за влас. Нема никаква двојба, дека овиjа партии (пак подвлекуваме дека ова не се однесува за поединци од тие партии, што смело се наредија во редовите на Народно-Ослободителна борба не беја способни да ја решат тајa задача. Едина од старите партии што се нагрби со ова тешко време, беше Комунистичка Партија на југославија. Тоа беше партија ставена надвор од законите за време од десетини години, "уништувана" и "разбивана" на безброj пати од сите реакционарни режими за сето време од кога е создадена југославиjа. Но наместо да ја уништат и разбијат, таjа стануваше посилна и по голема. Таја се покажа неуништива, дека беше народска, дека своите сили ги црпеше од самиот народ. И кога доjдоjа наитешките моменти за самата егзистенција на државата, кога крвавите Хитлеровци кроеjа пеколни планови за истребуваjне на цели славjнски народи, КПЈ смело се исправи пред овоја црно страшилиште и

Attribution-NonCommercial -NoDerivs 3.0 Unported (CC BY-NC-ND 3.0)
Дигитална библиотека на Македонија | НУБ „Св. Климент Охридски"- Скопје

ги повика сите народи во нерална и геројска борба за нивната егзистенција и слобода. Таја не само што беше способна да го покажи правиот пат на сите народи во Југославија и да ги покани во братска заедничка Народно-Ослободителна борба туку и, што е уште поважно, да ја организира таја гигантска борба и да ја изведи со сјајни резултати. Таја се покажа широкоградa за да можи да поведи во борба секого таја покажа оти не ги жали ни своите најарни и најспособни членој кога се работи за народната слобода. Само таја и никоја друга, може да го стави на чело Народно-Ослободителна борба, најдостојниот син на сите југословенски народи, гениалниот наш Тито.

Значи КПЈ беше таја главна организирана политичка сила што можеше да ја стори југославија привлечна за сите народи и способна за крупни задачи. По тој начин КПЈ се јавува како горен фактор за историските успеси на нашиот народ. Без неја неможе да се замисли и немаше да биди нова демократска и федеративна Југославија, нити пак македонската федерална држава во нејзините рамки.

Во денешново време, во време на големи светски конфликти, не можеше а да не се свржеше борбата на народите на Југославија со некоја од светските групации. Баш кога германските фашиски орди ја прегазија цела Европа, кога се истурија пред Москва, нашиот народ не изгуби вера во својата победа над нив, и баш тогаш ја отпочна својата смела и неравна тешка борба. Тој не изгуби вера во победата на својот братски велики руски народ, ни час не го вати шубе за крајниот победоносен удар што ке го зададе славната Црвена Армија. Уште тогаш нашите народи, заедно со сите Југословенски народи со полна вера се опре на големите сојузници Англија и Америка. Тој не изгуби надеш, ни кога германските булуци се загрчаа низ Кавказ и се надојдоја пред Сталин град. Кај него не вајкаше вера гебелсовска пропаганда за непрезамлизата Европска тврдина. не, токмо тогај тој уште повеке ја засили својата неравна борба.

Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported (CC BY-NC-ND 3.0)

Но колкото од историјата на војната се преврти Црвената армија во своја победоносен марш изби на Пруската граница, се изпречи-пред Варшава и стаса Карпатите и така се најде пред вратите на срцето од Европа. Германскиот "атлантик вал" се разби като кула од картони пред сојузничкте армии. Борбениот глас на сите поробени народи станува се по засилен и посилен. Во средината на фашиските поробувачи зацари несигурност и паника. Сателитите на Хителра гледат да се оскубнат од злокобната прегрдка. Во таква мегјународна ситуација пред полна победа на сојузните народи и со нивна подкрепа се донесени документите за створување на нашата нова македонска федерална држава.

По тује начин и мегјународниот фактор допринесе за да можи нашиот народ да донеси такви одлуки.

Така нашето народно собрание има полно право да решава како един и суверен преставник на својот народ а неговите одлуки стојат сите народи на Југославија, и трето тоа има подкрепа и на мегјународниот терен од победоносните сојузени народи. Ете на това неговите одлуки не само што не са полно-правни, туку и со перспектива да се остават во најскоро време. Под такви благопријатни условија, нашиот народ ке можи да го постави своето обединение на дневен ред и да работи за него со многу поголеми изгледи за успев од секогаш.

Това се документи, одлуки што ги исполнува градите на секоједен Македонец и на пријателите од македонскиот народ со бескрајна радос и гордос. Тие свет, едновремено и документи што внесуват пустош и отров во градите на македонските душмани. било да седат во Берлин, Белград, или пак во Софија.

Овија документи за остваруваіне на народните идеали не исполнуват нашите гради само со радос, ами едновремено и задолжуват.

Пред нас стојат важни и тешки задачи. Прво треба да

Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported (CC BY-NC-ND 3.0)
Дигитална библиотека на Македонија | НУБ „Св. Климент Охридски“ - Скопје

се спрегнат сите сили да се исползува крајната победа над фашиските окупатори и по тоіа начин наполно да се ослободи нашата земіа. За използуване озаја задача нужно е да се заіакне нашата Народно-Ослободителна воіска. Значи секоі еден способен за оражие Македонец требе да влезе во незините редоі. Уште понеке кога таіа воіска, ке биде чувар на нашата млада држава.

Второ, нужно е да се запнат сите сили за да се изгради самата народна демократска влас. Не треба да остани ниеден чесен и способен Македонец на страна од изградуването на своЈата вистинска народна и демократска влас.

За да се постигнат овиЈа задачи нашиот народ треба да биди единствен. Тоі ке го постигни своето единство во Народно-Ослободителниот фронт. НОФ ке биди таква широка народна организациіа во коіа ке треба да влезат сите македонци без разлика на вера, народност и политичка припадност. НОФ треба да биди една народна подкрепа на нашата млада држава а едновремено и неізина контрола.

Полното заангажиране на целиот народ за исполнение на горните задачи ке іа докаже политичката зрелос и државна способнос на македонскиот народ, афирмира Макендската федерална држава како полноправна членка во демократска и федеративна Југослвиіа

Лубчо Арсов.

Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported (CC BY-NC-ND 3.0)

2 АВГУСТ 1903 — 2 АВГУСТ 1944

Две дати-две најсвети страници од историјата на македонскиот народ.

На втори август 1903 г. започна славното Илинденско востание во Македонија. Тогаш за прв пат македонскиот народ најде сили и кураж во себе да се дигне против цела една империја. За да го извојува правото на самостоен и свободен живот,

На втори август 1944 г.,како резултат на тригодишна величава борба против германо - болгарские окупатори беше свикано првото Антифашиско собраније на народното ослободуване на Македонија, То беше свикано на тоја ден Илинден за да ги сврже символично двете епопеи: илинденската од 1903 и сегашната од 1944г.

Херојската борба на нашиот народ прес последните три години, која го поведе до установуване на народната влас во Македонија, се води на истите принципи од 1903 год,, изработени од Гоце Делчев и другите прво-апостоли и на македонската револуција. То ке каже да није го продолжифме и днес завршаваме делото на нашите татковци за национално ослободуване и демокрација.

Ами ке биде погршено ако се смета на целата денешна борба и победа. идат просто како продолжениіе и во резултат на борбите од четиридесет и педесет години на вамо. Новиот Илинден не іе просто пофтаране или продолжуване на првиот. Тој стоји безпорно на многу повисок степен. Борбата на нашиот народ да не се води со многу по голема сила и замах при совршено нови условија и перспективи. Да видиме со што се разликува сегашниот Илинден од првиот, зашто тои стоі на нов повисок степен.

Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported (CC BY-NC-ND 3.0)
Дигитална библиотека на Македонија | НУБ „Св. Климент Охридски“ - Скопје

Прво. Оружаното востание 1903 г. по кривица на врховистите, кои се умешаја и нарочито побрзаја со негово то објавуване, не може да ја зафати цала Македонија. То не беше општо востание по целата земја. Како што знаеме, то зафати само еден, навистина најголемиот, но единствениот револуционен округ - битолскиот. Во останалите окрузи имаше само вамо-тамо по некоја закачка на четите со турскиот аскер, четничките дејствија беја огранични, самите чети представуваја малки групи способни за отделни атентати, не и за офанзивна борба. вобште офанзивна борба за градовите немаше. Единственото градче, које во станиците 1903 год ослободиле беше Крушево.

Днешната оражена борба на македонскиот народ започна исто така со мали оражени групи, наречени со интернациалното име на борците во тилот на фашизамот - партизани. Ама за разлика од 1903 г. ,сега партизанските одреди. во непрестани, крвави столкновенија со врагот, израснаја во бригади а бригадите во дивизиіи. Се создаде Народно-ослободителната војска. која со неудржимиот устрем на своите надахнати борци, се пушти и превзеде Дебар, Кичево, Кратово, Ристовац, Воден и др. , ги разчисти од окупаторот цели краишта. а сега на широко ги збира силите на народот и заедно со него се готви да му нанесе последен решителен удар на поробителот за полното ослободување на Македониіа.

2 1903 год. под Турско, македонскиот народ се беше фрлил во очајна борба, без да има некакви сериозни изгледи за победа.

Сам против цела една империја Тогај тој немаше сојузници. До колку се надеваше на туѓа помош од надвор -това само го обрькваше и подфрлаше на опасноста да попадне под робство на друг завоевател.

Днеска не е така. Днеска македонскиот народ има среча да се бори рамо до рамо и со активната помош на српскиот и другите братски народи во Југославија. За секој Македонец е јасно следното: ние не стигнавме лесно до тамо

македонскиот народ има своје суверено Народно Собрание своја народна власт и држава. Таја дојде како резултат на тригодишната жестока и крвава борба на нашиот народ со германо-бугарските окупатори и фашисти. Во таја борба паднаја и многу скапи жертви, најборбените, најарните чеда на Македонија. Таја е вистинта и за тоа македонскиот народ е заслужил слободата. Но можеше ли борбата во Македонија да ги земе тие широки размери, можеше ли нашиот мал народ со своите сиромашни сили сам да стигне до таква победа? При сегашните условија, кога Македонија беше распарчана, кога беше прегазена од чизмата на тиа уше силни окупатори, во пште можеше ли нашиот народ да стигне до нов и то победоносен Илинден. без активната и реалната помошт на народите во Југославија, нарочно на српскиот народ! Никој Македонец нема да рече това. Затова новиот и победоносен Илинден е дело на сите народи од Југославија. Тој е дел от општата оражена борба со германо-бугарските окупатори, делтака да се изразиме од општо словенскиот Илинден на народите во Југославија.

Така нашиот народ тврдо, за вечни времена ја врза својата судбина со србскиот, хрватскиот, словеначкиот и црногорскиот народ и заедно со них, како равен со равни изградува нова федеративна и демократска Југославија. На место не остворениот лозунг во 1903 год. за автономна Македонија во границите на турската империја, поставена под покровителството на Великите сили, денеска Македонија влегува како равноправна федерална единица во границите на слободна демократска и федеративна Југославија.

Балканските народи и особено, тие во Југославија са најблиски сојузници на македонскиот народ, но тие неса единствените нејзини сојузници. На нашата страна е великиот Советски Сојуз. и то најмошната потпора и надеж на сите поробени народи и нарочно на славјанските народи. Без таја надежна опора без полната вера во силите на советскиот сујуз и кон него

Attribution-NonCommercial -NoDerivs 3.0 Unported (CC BY-NC-ND 3.0)
Дигитална библиотека на Македонија | НУБ „Св. Климент Охридски“ - Скопје

нашиот народ като и сите народи во југославија едвам ли би се фрлиле така смело. така масово на оражена борба против окупаторот уште кога црните сили на фашизамот се навогјa пред Москва и близо до Александрија во Африка.Колку и да имаше борбен план во нашиот и во другите народи на Југославија, колку героична да беше нивната борба со окупаторот, се пак тија не можеа да успејат, ке бидеа смачкани и за долго подфрлени во најцрно ропство и тиранија, ако не беше Црвена Армија. таја мошна, таја славна армија на великиот Советски Сојуз која му го скрши грбнакот на фашизамт и со това ја осигури слободата на поробените нороди во Еропа, на Балканот и у нас во југославија. Но и това не е се. Во денешнта голема борба со германскиот фашизам и негозиге сателити нашиот народ заедно со другите народи во југославија, на Грција и на Бугарија ја има подкрепата исто така на великите демократски држави .Америка и Англија.

Додека на Илинден 1903 год. македонскиот народ се фрли сам на една, речиси, безнадежна борба, денеска од сите страни бргу се носи, пристига победата. Од исток Црвената Армија, Која е веке наполна разчисти територијата на Советскиот Сојуз од хитлеровите орди, сега е во Полска и на пат кон Берлин. На запад сојузническите армији преминаја половината франција и са исто така напат кон Германија, а исчистуванего на цела Италија од германците е при крајот. Во Југославија Народно-ослободителната војска на маршал Тито, војската на српскиот на српскиот на словенскиот, на хрватскиот, намакедонскиот и црнагорскиот народ секи дневно нанесуват тешки удари на германо-бугарските окупатори и во скоро време ке расчисти цела Југославија од ниф. Крајната победа во европа, на Балканот во Македонија е совсем блиска. Слободата и единината на нашиот народ се осигурени, За таква светла перспектива нашите татковци и мајки на Илинден 1903 год. не можеа, разбира се, ни да мечтаjат ни да си помислат дури.

Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported (CC BY-NC-ND 3.0)

И најпосле за хегомонот на нашата ослободителна борба. За успешното изведување на една борба, или уште повеке една резулуција, од решително значение е која стои на чело на народот и каква е неговата организација.

Македонскиот народ до 1903 год. имаше своја бој на органзацја, но тој свој хегамон. Назистина, со организирането на македонскиот народ и на неговата права револуција се зафатија такви предани на народот идеалисти како Гоце Дэлчев, Герчо Петров, Пере Тошев, Јане Сандански и др. Но тие прекрасни народни деjци, типични револуциони демократи со некои утопично-социалистични влијанија не можеше да не носат во себе некој елементи на ограниченост и непоследователност, својствени на средата од која произлегоа. Одсаствието тогај во Македонија на непоследователната и револуциона класа пролетаријатот и на неизината авангарда во македонското ослободително движение даде возможзост на претендентите на Македонија од Софија да се искористат од таја натрежна слабос на движението да го постават под своја команда. Старите кадри на организацијата беа исместени о оврховизирани Македонци, некој од кој беа прзки агенти на бугарската завоевателна политика према македонија. Оделните социјалисти како Никола Карев, Димо Х. Димов и др. Без да имат своја социалиа база и партија не можеја да сторат ногу за спречуенето на големата опасност. Мешането на бугарија во македонските работи и завладуенето на В М Р О од оврховизирани елементи, кои се јавија како проводник на официалната политика на бугарскиот дворец стана прво причина за прапагането на Илинденското востание 1903 г. и за сите понатакашни беди и несреки на нашиот народ.

Додека 1903 г. македонскиот народ се навогаше во политически плен на нговите најопасни врагови од Софија, денеска македонскиот народ, потресен од золумите на бугарофашиските окупгори, целиот е настркна против ниф. Нашиот народ совсем и за снкога се отресуело од злоштетното влија-

Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported (CC BY-NC-ND 3.0)
Дигитална библиотека на Македонија | НУБ „Св. Климент Охридски“ - Скопје

врховизамот. Но тоа не значи, оти то е останал без хегемон. Тој веке си има свој природен и прав предводител во лицето на новата општествена сила, која се создаде во последните не колко десетилетија кај нас, а имено работническа класа со неј зиниот организиран и воен штаб. Комунистичката Партија на Македонија. Таја наша партија спроведувајки ја боевата лини- ја укажана од другарот Тито за ослободуене и равноправие на народите од југославија, прва се фрли во огинот на борба- та и со безпримерен героизам самоотрицание на нејзините кадрови е заплати' крвта даде надеж и го повлече во борба та целиот народ.

Така се дојде до новиот славен Илинден. Со таква авангарда каква е Комунистичката партија во Македонија и на цела југославија, со неизиниот революционен опит и далековид ност со организаторскиот таленат, со героизамот и издржли воста на неизините кадрови. македонскиот народ смело и твр до оди напред кон полната слобда.

Слава на Илинден од 1903 год. Да живеје уште по славниот и величанствен Илинден од 1944 год., кој донесе слободата на македонскиот народ и створи слобода на Маке- донија како равноправна единица во границиге на нова феде ративна и демократска југославија.

ДА ЖИВЕЈЕ НАШАТА ОПШТА ТАТКОВИНА—НО- ВА ТИТОВА ЈУГОСЛАВИЈА.

Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported (CC BY-NC-ND 3.0)
Дигитална библиотека на Македонија | НУБ „Св. Климент Охридски“ Скопје

СЛАВЈАНИТЕ ИДАТ

Финландија капе, европските зидои
се рушат под нагиск, обрачите пукат
на Европа стара завиена в мрак.
победата блиска на вратата чука,
Црвената војска низ пожари иде,
и носи со себе солнцевиот зрак.

За Македонија звер-Хитлер во бес е,
од маздата кримска над Балканот висне
људоедот фрла последниот кос,
џелатинот Ванча от праот го тресе,
го фрла во Битол крв нова да плисне,
и в зверства да стапи на новиот пост.

А црвите гнасни Гјузелов и Чкатров,
и бедниот хирург професор Станишев,
На сцена што иде во последниот час,
и патишта прави и лозунги шири,
за штипскиот изрод, за новиот фирер,
што одамна гори за сила и влас.

Зар денеска кога фашиската ламнја,
во крвој се дави и станує гламнја,
под тројниот удар на целиот фронт,
ке пуштиме ние, петричкиот џелат,
џумајскиот тиран, со грозните дела,
за убиства нови да дојде пак он?

Не. Доцно е веке. Европската крепос
се громи, се руши милјоните летат
на браната злоба да излејат в бој.
Бандитите сите ке паднат во пепел,
народната рака на грб ке ја сетат,
за дивите зверства, за зулумот свој.

Attribution-NonCommercial -NoDerivs 3.0 Unported (CC BY-NC-ND 3.0)
Дигитална библиотека на Македонија | НУБ „Св. Климент Охридски“- Скопје

Славјаните идат. Дванаесе бие.
Раскинујте окоји. избивајте гадоји,
фрлајте го в пламен враговиот тил,
нов Илиндеи вика, со пушка, со гради,
посретнете смело Ванчовските змии,
на пра да се стори Шгипјанецот гнил.

Созетите идат, а руските народ
нараминја свои што изнесе боіов,
и смргно го рани фашискиот звер,
ке биде без милос в последната сметка,
неговата правда ке екне, ке светне
и в земнја ке затре секој кожодер.

Созетите идат, а ти Болгаријо
во срамниo јарем што сама се прегна,
и погази подло славјанската крв,
со кое ли лице ти рускиот народ
ке посретнаш утре, кој еднаш те спаси
од гнасните заби на турскиот црф.

Зар духот на Ботев, на Левски, на Дедо,
на безброј в септемврији и април до денес,
престана да бие во градите твоји?
Зар свиена, кална, посрамена, бледа,
ке излезеш, кажи в последната сцèна,
пред судот на светот, погрозниов бој ?

Грб железен крени. Оковите строши.
Бандитите диви што сега те кинат,
во злобата своја удави ги ти.
По примерот тргни на смелиот Тито,
знам можеш да сториш, Лајпцишкиот гигант
тја покаже начин и друм отвори.

ВЕНКО МАРКОВСКИ
(от спевот "ПАРТИЗАНИ" II део)

Attribution-NonCommercial -NoDerivs 3.0 Unported (CC BY-NC-ND 3.0)
Дигитална библиотека на Македонија | НУБ „Св. Климент Охридски“ - Скопје

ЗА НАРОДНО-ОСЛОБОДИТЕЛЕН ФРОНТ ВО МАКЕДОНИЈА

Народно-ослободителната борба во Македонија мина през трите години на фашиска окупација низ разни фази за да стигне до фазата на општо-народно востание. Во денешната етапа не се поставува борбата против окупаторот како една задача, бидејки разгромот на фашизамот на Балканскиот полуостров е денеска очигледен факт за секого. Покрај задачата за прочистуване на нашата татковина од последните окупаторски елементи, македонскиот народ е исправен денес пред нови и сериозни задачи, кој определуват нови пошироки патишта на нашата народно-ослободителна борба. Повелата на моментот налага создаване на еден широк единствен народно-ослободителен фронт, кој ке ги обедини сите чесни, конструктивни народни сили, без оглед на политичка верска припадност или народност.

Два моменти налагат образувањето на Народно-ослободителен фронт.

Прво. Македонија во најскори дни ке биде ослободена, а македонскиот народ ке биде исправен пред големата и историската задача да образува своја собствена федерална држава, во рамките на нова, демократска и федеративна Југославија.

Ова задача не е ни класна ни обикновена. Таја задача не е лесна зато дека ке требе да се создаде една нова држава на рушевините и пустошот направени од фашискиот окупатор во Македонија. Таја задача не ни обикновена дека со векови македонскиот народ бил потискуван во робство, оставен со столнтија без државнички опит, без опитен државен апарат без чуство за својa собствена држава, која нема да ја ружи, како е правел до сега, ами да ја изградува, усавршава и засака како свое крвно дело, дека она е вистина таква.

Attribution-NonCommercial -NoDerivs 3.0 Unported (CC BY-NC-ND 3.0)
"Дигитална библиотека на Македонија | НУБ „Св. Климент Охридски" - Скопје

Изградуванего на новата државь ке стане по-лесно и ке се изврши по брзу, ако во него бидаг ангажирани сите негови слоеви, сите политички групи и организации, сите вантартиjни лица во кои не е угаснала љубовта кон сопствениот народ. Со други зборови, соз даванего и изградуванего на новата држава требе да е дело на целиот македонски народ, како што борбата за слободата на Македониjа беше дело на целиот наш народ.

За това, еден Народно-ослободителен фронт кои ке ги обидини сите конструктивни народни сили и по тои начим како општонародна политичка организациjа ке даде широка почва на нродната власт и новата држава, представува во овиjе садбоносни моменти една историска нужност.

Комунистичката партиjа на Македониjа, во оваjа гигантска борба ги ангажира своите наjдобри кадри. Неjзините жертви за великото Народно-ослободително дело не и попречиjа, ами токмо обратно, и помогнаjа, да се подигне над своjата партиjна програма и да jа сване историjската нужност за прибиране на сите народни сили за создаване и изградуване на новата држава. Верна на своите традиции и завети да служи несебично на народните идеали, она стана иницијатор на народно-ослободителниот фронт на македониjа.

Со своjот пример комунистичката партиjа го оцрта правилниот пат по коj требе да тргнат сите патриотски сили политички групации или вонпартиjни личности, око не са прекинале со своjот народ и ако не са се дезаинтересирале за неговата сетнина.

Второ. Вториот важен фактор, коj ги определува нашите задачи и налага создаването на народно-ослободителниот фронт е обединение на целиот македонски народ. од моментот кога Македониjа стана предмет на делба и пазаре-не, обединението на нашиот народ стана еден од основните проблеми на нашето движение. Не требе да се истакнува оти ние никога не сме се дезаинтересирале за тоj проблем.

Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported (CC BY-NC-ND 3.0)
Дигитална библиотека на Македонија НУБ Св. Климент Охридски -Скопје

Но, во моментот кога се прекројава картата на Европа и определуват границите на народите, а това значи садбата на поедини народи, обидинението на македонскиот народ за нас не е веке само предмет на интересување, ами одлучно и категорично сакаине.

Македонскиот народ го заслужил правилното решение на това сакаине со крвта на најдобрите свои синови, пролеена во борбата против фашиског окупатор. Но, ако погледнеме около нас, ке видеме оти многу малко разбиране има при нашите комшии за това сакаине.

Од Берлинскиот договор до днешните дни „приопштаването" на Македонија кон Бугарија е бил лајтмотив во надворшната политика на сите софиски правителства. Последните дискусии во така нареченото Народно собрание покажуват колко грчевито и цинично се држат велико-бугарските империјалисти за зграбена Македонија. Овде е збор за онај дел на македонија кои е окупиран со помошт на фашистите 1941 год. Не е тешко да се разбере оти реакцијата на бугарските шовинисти по одношение на онај дел на Македоија која остана под Бугарија после 1918 год. Нема да биде помалко остра и цинична како што не е тешко да се предвиди оти ке биди безсилна и узалудна.

Не се различават работите и поодношение на грцките апетити на онај дел на Македонија који остана во границите на Грција. Чак и во грцкиот народно-ослободителен покрет, кој по одношениіе на неговата борба против фашизамот си останува прогресивен и пријателски, шовинистичните тенденции зедоја такви размери да сакат да го надминат јасниот принцип на самоопределениіе, какорешенијата на Техеранската конференциа и Атланската карта. Нема сомнение оти положениіето на Грција како против фашиска држава ке се искористи за егоистични цели и ке се саботира нашето праведно сакајне за обединение.

За да се савладат сите овие мачнотии, обединител

Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported (CC BY-NC-ND 3.0)

ните саканја требе зад себе да го имат целиот македонски народ единствен и политички организиран во Народно-ослободителниот фронт на Македонија. Само една организација, широка по обухватните маси и состав, единствена по цели и раководство, демократска по принцип и дух, ке може да ги надделее сите пречки и да го постигни идеалот за обединението на целиот македонски народ.

Второ прашање е: Кои сили, политически групи и личности требе да влезат во Нардно-ослободителниот Фронт или со други зборови, прашање за неговиот состав.

Првото условие за влегување во фронтот е, природно, првото усвајање на прогромот на Народно-ослободителниот покрет. Ние сметаме дека сите политички групи и оделни личности, ако тие са истински патриотски и истински македонски, можат да ја усвојат стопроцентно програмата на еден покрет, зато дека таја не е тесно партијна и тесно-града ,ами широко народно-ослободителна, истински демократска и, во својата основа прогресивна и несебична. Примерот на комунистичката партија покажува најдобро, како једна партија, која си има свој јасен програм, баш затова што е истински демократска и длабока народна, во најсадбоносните моменти за слободата на македонскиот народ, застанува искрено, несебично и далековидно на принципите на народно-ослободителна борба, и се нагажира од горе до доле за извојување на слободата на македонскио народ.

Ако политичките групи и личности не са стојали до днес на позициите на народно-ослободителната борба. И ако нивното становиште е било определено не од лични егоистични или против народни мотиви, туку од истинското неразбирание е, на историческиот пат на нашиот народ, тога е јасна вратата на Народно-ослободителниот фронт за ниф нема да биди затворена, ако тие сега искрено и без спекулантски намерениja преминат на наша страна. Денес кога секоја друга програма освен нашата се покажа не само погрешна, но и штет-

Attribution-NonCommercial -NoDerivs 3.0 Unported (CC BY-NC-ND 3.0)

тна за нашиот народ, преминавањето на позициите на Н.О.Ф. не само што ке биде правилно оправдано и логично но и единo уверливо ке докажува оти погрешниот пат не је бил диктуван противнародни, кликашки или егоистични саображенија, ами од неразбирањето на историските собитија што го потресуват од краја на миналата војна.

Ако конкретно ги разгледаме оделните политчки групи, ке дојдиме до следните заклученија.

Прво. Како последица на ропското минало на Македонија, во Бугарија е создадена една многохилједна емиграција, политички раз[...]ена и нехомогена, ама целата заинтересувана за садбата на Македонија, Еден дел од емиграција застанала цврсто на позициите на Делчев, составена од видни општественици и доследни демократи ја восприемаше нашата основна програма уште во дните кога нашата борба уште не беше развиена. Тој факт сам по себе говори за чесноста и далековидноста на оваја група и осигурава достојно место во народно-ослободителниот фронт.- Друга група не толко прогресивна и доследна на идејите на Делчева, ама во својата основа демократска се различават по извесни необични прашања од нашиот програм. Но това штони разделуват е много помалко, од това што ни соединуват. Затова ние сметаме оти и на ова група и е местото во Н. О. Ф.- Но није правиме и една крачка понапред: оделни личности, који до 1943 г. са припадали кон официалната В. М. Р. О., ама днес са прекинали стварно и формално организационо и идеолошки со неизините раководители, при условие рацета да не им се извалкани со крв на македонски синови, чак и тие личности можат да се наредат во Н. О. Ф.

Второ. Друга една група политици, кон некого обективно са подржавали велико, - српската Хегемонија и били од последната фаворизирани, последните три години дадоја доказателства оти ги коригират и своите политички разбирања и својата политчка дејност. Суривите години на народно

Attribution-NonCommercial -NoDerivs 3.0 Unported (CC BY-NC-ND 3.0)
Дигитална библиотека на Македонија | НУБ "Св. Климент Охридски"

ослободителната борба са најмеродавни во оценката на патриотизмо на поедини општественици. Еден чесен, макар не и борбен патриотизам на овие бивши политици ги е приближил до принципи на народно-ослободителната борба. Вратите на Н. О. Ф. за кои треба да бидат отворени. Тие од своја страна треба да ја усвојат изцело линијата на Народно-ослободителниот фронт и да дадат уверлизи доказтелства оти таја с анала низната политичка линија.

Трето. Група општественици и политици излегли од М.М.Т.Р.О.' след 1935 год. се активира одново застануват некој искрено, некој шпекулантски на принципите на македонски от народен покрет. Во 1941 г. големиот политички заокрет. ги оделува скоро сите од слободарските принципи на демократскиот народен покрет и ги фрла во водиге на окупаторот. Дали овоза политичко скакугање е настанало зато што прогресивните принципи напокретот не беја исцело усвоени и низ борби прозерени и утврдени, или зато што не беја искрено усвоени, туку се кокетираше со нив од спекулантско конјуктрални разлози, предмет на оваја статија уште во течение на окупацијата, еден дел од оваја група ја увиде својата заблуда ликвидира со велико-бугаризамот и премина на становиште на народно-ослободителната борба. Другиот дел ја кочеше и отежаваше народно-осободителна борба, верно служеше на една чужда на македонскиот народ кауза и остана на линијата на окупаторот до последните дни. Но има извесни указанија оти оза јасна антинародна политика е подржана од извесни луге од овај дел не од желание да се напакости на својот народ, ами од политичка неориентираност и заблуди.

Некои општественици од оваја група учествуват во народно-ослободителната борба, дадоја уверливи доказателства за својата призрзаност кон народните идеали и со това ги спечалиа општите симпатии на нашите борци од фронтот и позадината. Другиот дел почнал, веровватно под натиск на событијата, да ги ликвидира своите заблуди, и со самото това да

Attribution-NonCommercial -NoDerivs 3.0 Unported (CC BY-NC-ND 3.0)

се приближава до Н. О. Ф. Нема збор, оти голите изјави во четири очи нема да бидат достатачни, ако со секој гест, со секоја гројава, со секој поступак не се подкрепат думите со искрени дела. Това се односи нарочно на оние личности кои со своите основни грешки и заблуди са напокостиле на народно-ослободителна борба.

Определуваќи ги јасно рамките на народно-ослободителниот фронт, говорејки отворено и искрено за неговиот састав, характер и задачи, ние најмного ке олесниме влегувањето на личностите од оваја група во редовете на Н. О. Ф.

Четврто. Ако се истакне оти ние нема да се спираме на заблудите за националниот характер на Македонија, ако даддеме возможност и време да се изживејат по еден еволутивен, природен и со нишго непринуден начин сите бугарофилски и србомански заблуди, ако полека и доброволно, на основа на убедуваjнe, се премине на македонското национално чуство сметаме оти ке извршиме една основна ликвидација на жалосните остатци од ропското минало и чуждата пропаганда и ке излезиме обединени политички, сплотени како народ и затврдени како нациiа.

Со горното изложуење ги дадовме основните и груби контури на народно ослободителниот, фронт но при това требе да се знае уште нешто:

Наjнапред: Преминаването и флегуването во Н. О.-Ф. нема да станува групно и општо, конкретно за секоја оделна личност засебно, според држането во миналото, според работата во сегашното и според гаранцијата за иднината.

Потека: Вратите на фронтот се отварат и се дава искрено рака на братство и единство. Това се пак не значи оти со самото влегуваiне се земат раководните места во фронтот. Но това исто така не значи оти раководните места ке бидат пресечени сите кој со својата допрвешна работа ја докажат својата привրзаност кон својата држава и слободата на мекдонскиот народ,

Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported (CC BY-NC-ND 3.0)

Најсетне: Народно-ослободителната борба премина
во Македонија во општонародно востание, го мобилизира и
обедини целиот народ и создаде цврста и опробано раковот-
ство. Народно-ослободителниот покрет претставува не само од-
лучна но и едина реална сила во Македонија. Од тука прои-
злегува еден факт, со кој сите требе да бидеме начисто: со
таква една политичка и воена сила не можи да се прават па-
зарлаци по основни принципи на фронтот, нито да се поставу-
ват условија за влегувајнето во фронтот.

Народно-ослободителниот фронт требе да стане све-
народна политичка организација во Македонија. За таја цел,
тој требе да ги привлече сите чесни сили, сите лугје кој ма-
кар со едно влакно на патриотизам са врзани за својот народ.
Само така тој ке стане оноа што трбе да биде ке стане него-
ва општонародна политичка организација и ке го обухвати
целиот македоски народ.

Како народна и истински демократска организација,на
родно-ослободителниот фронт требе да се создаде и израсне
во самиот народ. На митинзи, на општонародни собранија по
села и градови, требе да никнат организациите и да се избе-
рат по најдемократски начин нејзините одбори со општо у
частие на целиот народ. Така тие ке станат вистински органи
на народната волја.

Народно-ослободителниот фронт ке даде широка
основа на народната власт на А. С. Н. О. М. и Президиумот.
Но истовремено, народот ке можи да врши преко народно
-ослободителниот фронт широка и ефикасна контролна власт
преко него ке сака исполнението на принципите на народно-о
слободителната борба.

Народно-ослобдителниот фронт треба да ги заспи
тава политички масите и да ги држи будни. Тој требе да го
научи народот да ја засака новата држава, да ја чува од си
те непријатели да ја осекја како свое крвно дело, што таја
вистински е. Народно-ослободителниот фронт требе чуството

Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported (CC BY-NC-ND 3.0)

жаза да го посади во широките народни маси, дека македон скага држава е нивна собствена држава, изградена од крвта на најдобрите народни синови. Тоза чуство требе да разрасне и да се раззие во љубов кон нова југославија, бидејки нема македонска федерална држава без демократска федеративна југославија, дека нема слободен македонски народ без слобод ни југословенски народи во слободна и демократска југославија.

Широките народни маси ке го усвојат прогромот на Народно-ослоболителниот фронт, дека тои е потреба на ни внага борба; тие ке се организират во него, дека тој е потреба на низчага држава; тие ке верват во неговата важност,дека негоз инцијатор е Комунистичкага партија на која тие са вервале и верват безусловно.

На тие пак поединци, кои по една или друга причина са прекинали со сопсвениот народ и неговите идеали, им се дава ушге една, можда последна, взможност да го најдат патот кон македонскиот народ ида служат на неговите жизнени интереси.

КИРО МИЛЈОВСКИ

Attribution-NonCommercial -NoDerivs 3.0 Unported (CC BY-NC-ND 3.0)
Дигитална библиотека на Македонија | НУБ „Св. Климент Охридски“- Скопје

ЗА СОЕДИНУВАНЕ НА МАКЕДОНСКИОТ НАРОД

Македонскиот народ денеска сеназоіга во наівисоката точка на своіот национален возход -изградуене на македонската национална држаза. Како резултат на тригодишна крвава и жестока борба со итало-германо-бугарските окупатори и со братската покрепа на српскиот и другите народи на Југославија, нашиот народ од Југословенскиот дел на Македониіа ја извојуза слободата. Во тоі дел који се јавува како прв на цела Македонија, борбата започна нарано, и се разви во нашироки размери и доведе до свикуенето на Првото Антифашиско собрание, на народното ослободуене на Македониіа. Това е нашето прво Собрание, Врховниот државен институт кої со своите законодателни решениіа што ги зеде ги постави темелите на првата след Самоила македонска држава. Се реализират вековно сануените идеали на еден обезправен, жестоко експлоатисан и не еднаш окравазен народ. Се постигнува и во пот и крв се створуза вековниот идеал на нашиот народ за слобода.

Но македонскиот народ не целиот тоі, што се раду је на извојувана слобода во југословенска Македониіа. И Македонија не е само таја, која влезе како равноправна, федерална единица во нова федеративна и демократска југославија- таја е наіважниот, водуштиот дел на цела Македонија, ама не е цела Македонија. Македонскиот народ и земјата на коіа живее пресгазуват едно заокглено географско и етнично дело. Во естествените граници од долното течение на Места преку Деве баир, Скопска Црна Гора Шар, Мокра, р. Бистрица и Егеіско море. Ете таја е Македонија коіа исторически се сложи во една нациіа со своіи општи интереси и идеали. Неізиниот народ не може да се дели, Македониіа не може за напред да остане распарчана. Нужно е обединуенето на целиот македонски народ од трите делови на Македониіа во една Македонска национална држаза. Това е негово сиблимно право. Без това нема полесно разрешение на македонското прашање, нема полно постигнуене на нашиот идеал.

Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported (CC BY-NC-ND 3.0)

Тој историски сramеж на македонскиот народ за обединуење во една општа македонска држава се манифестира символично со испраќењето на депутати во АСНОМ не само од нејниот пиемонт, ами и од другите два дела на Македонија. Грчка Македонија беше представена од стариот ветеран на македонската слобода, другарот на Гоце Делчев -Димитар Влахов и од други активни борци во денешната борба за ослободуењето на нашиот народ. Бугарската Македонија беше исто така представена од неколку души. Со това АСНОМ ја остави отворена вратата на новата македонска држава за другите два дела на Македонија, за да се присоединат и тие кон ослободената татковина, тогаш кога това го посакат и им позволат тамошните натрешни и медјународни условија.

Македонците од грчка и бугарска Македонија требе да минат по патот на македонците од Југословенска Македонија, ако сакат да си извојуват право на ослободуене и самоопределуене, за да можат и да се соединат со нас во една општа македонска држава. Сега на ниф им престоји да заединат и рашират својата борба против фашиските окупатори. Требе да ја водат борбата до крај заедно со бугарскиот и грчкиот народ, но без да се обезличат како Македонци и во процесот на таја општа антифашиска борба да создават своји национални движенија: македонски народно-ослободителни одбори, македонски партизански одреди на Народно ослободителни војски. Това не само оти ке нема да ја ослаби општата борба против непријателот, ами ке придаде оште поголема сила и замах, оти по тој начин ке се внесе активно во борбата целинот македонски народ во Грчка и Бугарска Македонија, као што стана това во југославенска Македонија. Секое запиртие на специфично македонско пројавуваније во општио антифашиски фронт, кое проценуене на македенското прашаније и уште повеке негозото одречуене и забрануеније на македонскиот народ да се организира и се бори за своето национално ослободуене и самоопределуеније може да се кори

Attribution-NonCommercial -NoDerivs 3.0 Unported (CC BY-NC-ND 3.0)
Дигитална библиотека на Македонија | НУБ „Св. Климент Охридски“ Скопје

сти само од окупаторот и реакци'ата. Това ке биде, ако не субјективно и открито предателство на нродните иртереси. со секој случај ке налива вода во воденицата на окупаторот и реакцијата. Е..ини народи који се борат да го фрлат робскиот јарем на окупаторот од себе си, ке биде нелогично и погрешно сами да по...скат цели д..лови од македонскиот народ. Со това сами тије го продлжуват робството на тугиот завоевател и од рано сами се преставуват под гнетот на твојата реакци'а.

Затова како требе да се води борбата на народите против фашизамот, сјајен пример даде југослави'а. Кој беше фокусот кој уште преди три години ја разгори највеликата народно-ослободителна борба во европе'скиот тил на фашизамот? Како случи това што хрватскиот, словенскиот, македонскиот и црногорскиот - сите тие народи који во стара Југославиіа при режимот на србските хегомонистички и реакциони клики гледаЈа со недоверне и дори со извесна омрза кон целиот србски народ. сега заедно со него и на чело со него започнаја и развија таква една величава, упорита и успешна борба против германските окупатори нивните ;стелити? Одговорот се знае. това беше линијата, боевата лини'а, која е даде Тито. Таја линиіа свrза борбата за истеруенјето на окупатарите со борбата за ослобуденјето и равноправието на сите тија народи во една нова, федерагизна и демократска Југославија.

Ете тој сјаjен пример со Југославија требе да го земат предвид сите антифашисти во Грциіа и без некој од ниф да се пожалат на влијанието на извесни реакционо- националистични среди, во обшта борба против горманските окупатори, да му признаЈат македонската националност на нашио народ во грчка македониЈа и неговото право на национално ослободуенје и самоопределуенје.

Истиот пример со Југославија требе да го земат под внимание и некоји антифашиски настроени групи во Бугарија који уште не се наполно ослободили од старото добро по-

Attribution-NonCommercial -NoDerivs 3.0 Unported (CC BY-NC-ND 3.0)
Дигитална библиотека на Македонија | НУБ „Св. Климент Охридски"- Скопје

знато на нашиот народ маневрирање на официјалната полити-ка на Софија по македонското прашање. Извесно е, дека Софија имаше една политика по македонското прашење присоединенјето на Македонија кон мајката отечество 2. Таја завоевателна политика како црвена нишка минуваше преко сите бугарски правителства од ослободуенјето на Бугарија до денеска. По некога тоја се прикриваше под лозунгот за афтономија на Македонија, но не изменуше крајната цел кон това прикригие бугарските правителства прибегнуваја по принужденије кога требеше да излажат македонскиот народ и неговага организација, или поради неблагопријатни надворешни обстојателства и особено после некоја катестрофа, кога веке ставаше неудобно и опасно да претендират откриено за Македонија.

При таквија случаи бугарските правителства пуштаја своите агенти (Врховистите) востануват В. М. Р. О, а тие се скриваја зад неја и преку неја го издигнаја лозунгот за афтоном на Македонија, но не како Гоце Делчев и народот ја сакаше а како државна политика и маневра. Штом Македонија не може да се анексира или задржи на право во границите на една „Велика Бугарија", то барем таја да не биде ниту грчка, ниту србска. Со една афтономија на Македонија ке се балансира ослободуенјето на Бугарија, со това дека нема да останат во Грција, нигу во Југославија, А после при друга политичка ситуација Македонија ке може даја присаединат кон Бугарија, како стана со јужна Румелија.

Денеска Бугарија, која се беше зафатила паксо Германија, заедно со поражението на последната, заедно со разбиванeто на агресивниот фашизам, таја ушге еднаш изгуби војната Хитлеровското правителство на Багаријанов се виде принудено да посака мир од сојузниците, но Македонија не му се испушта, војските од Македонија, не ги истеглува. Но не сите политици на Бугарија се толкова веке до крај на хални и слепи. Во главите на старите великобугари зацочна да

Attribution-NonCommercial -NoDerivs 3.0 Unported (CC BY-NC-ND 3.0)
Дигитална библиотека на Македонија | НУБ „Св. Климент Охридски" - Скопје

зрее пак старата идеја пак идејата за новата маневра и игра по македонското прашање. Македонија не може да се запази во границите на „Обединена Бугарија" -зашгото да не се издигне лозунгот за независима Македонија ? Е, Бугарија времено ке се прости со Петричкиот крај, ама за това пак Грција ке загуби најбогатага и голема час од Македонија, а ушге по важно, со оделуванјето на западна Македонија од нова Југославија ке ослабне најопасниот, најголемиот и најсилниот непријател на великобугарштината и на целата реакција на Балканот. А освен това, може Иван Михајлов да земе врф во Македонија не на празно Александр Станишев во качество то си на воjнен министар е организирал во Македонија Михајловистите во нелегални групи А Иван Михајлов е верен човек стар палач на народот.

Така расудуват. така умуват госп дата „ обединителн " на Бугарија. Нека си умуват, ке умуват додека бугарскиот народ ги фати во својите корави раци и ги исправи пред народен суд.

Но жалното е таму. дека и некој антифашиски среди од отечествениот фронт се фатија на таја примка. Независимата Македонија, никакво присаединуење на цела Макдонија кон која да је од балканските држави! Ами ако двата делови на македонскиот народ од бугарска и грчка Македонија сами по своја воља посакат да се присаединат кон створената веке македонска држава, која влегува како разноправна федерална единица во границите на нова федеративна и демократска југославија. Македонскиот народ може токмо така да посака да створи своето обединуење, Или тој нема право на самоопределуење? Или за него не се отнсује атлантическа карта на слободното уредуење на својот живот.

Јасно е дека така не може да се односат едни антифашисти, едни истински демократи кон правата на един поробен народ. Место това би требело тија наши соборци да земат конкретно становиште специјално за Петричкијат

Attribution-NonCommercial -NoDerivs 3.0 Unported (CC BY-NC-ND 3.0)
Дигитална библиотека на Македонија НУБ „Св. Климент Охридски" - Скопје

крај. Тој дел од Македонија е по кој антифашистите и слободољубиви луѓе на Бугарија, организиране во отечественијот фронт требе јасно да се искажат. Другите два дела на Македонија нив нема да ги интересуја. Това е само македонски народ и општата заедница на народи е -нова Југославија, да се ослободи и да си создаде своја македонска држава.

Како Бугарска, така и грчка Македонија са живи делови од живото тело на цела Македонија. Тамо исто така чека своето разрешение македонското прашање. Нашиот народ во тие два дела на Македонија ако сака да се ослободи и да получи право на самоопределение, тој требе да си го заслужи и извојува право во активна борба со германските окупатори и нивните јавни и прикрити агенти во Бугарија и Грција. Само така ке се отвори патот кон ослободувањето и обединувањето на целиот македонски народ од трите дела на Македонија. Знаејки го това, македонскиот народ во Југославија, организиран веке во својата федерална држава сака да се развије таја народно-ослободителна борба против фашистките окупатори и во другите два дела на Македонија. Во согласие со това сакање тој ке помогне сите такви начиненија ослободителни движенија каде било и да се појават.

Но разбира се, ослободуването на целата макдонска земја и обидинуенјето на македонскиот народ од трите дела не зависи од волјата на натрешните народно-ослободителни сили на Македонија. Тој е един деликатен и основен вапрос на Балканот, со кој ке се занимават и дипломатите на великите наши сојузни држави. С. С. С. Р, Англија и Америка, Намесата на тие велики сили ке се наложи главно поради това, дека обединуванјето на македонскиот народ ги засега до воените граници на три балкански држави. А то наистина е деликатен еден голем дипломатически вопрос. Тук намесуванјето на Советскиот Сојуз, Англија и Америка е не само необходимо но и желателно. Тие, кои изнесоја војната против Хитлеровска Германија и нејните сојузници и помогнаја на потапканите од фа-

Attribution-NonCommercial -NoDerivs 3.0 Unported (CC BY-NC-ND 3.0)
Дигитална библиотека на Македонија | НУБ „Св. Климент Охридски" Скопје

шизамот народи да се ослободат. тие ке уредуват и мирот Ос новните линии на идниот мир, кој тој пат требе да биде еден истински траен мир, са опрделени во Техеранската конференција 1943 год Точно и завршено ке се очертаjат тиjе линиjи во мирната конференција след воjната. Во мирната конференција при решението на македонского прашање ке земе учас тие и нова југославија. Това е нејно право, кое произлеза од две обстоjателства. Прво федеративна југославија е живо заинтересована од правилното и целостно разрешение по македонского прашање. Во нејзините граници е главниот дел на Македонија, која спечели право на самоопределение, но не се откажа да се обдели и сам, доброволно прогласи своето присаединуене, како равноправна и политическа единица во нова федеративна и демократична Југославија. Това значи, да македонскиот народ цврсто и за винаги си е судбината со нея. По тој начин понатагашното решение Македонското прашање за ослободуење и обединение на целиот македонски народ не може да стоји извън Југославија. Со остварување на макдонската федерална држав, това прашање се претвори во държавен вопрос на нова југославија. Нова федеративна и демократска југославија е обща заедница на сите југословенски народи, како и на нашиот македонски народ. Таја е еден организам кој еднако реагира кон тежините и болки на секој нејзин дел. Тежините и болките на словенскиот народ од таја страна на границите Италијански е да се обедини во својата федерална държава, која е дел на нова југославија Исто тако тежините и болките на македонскиот народ е да се обедини во слободна Македонија која влегува како равноправен член во федеративна Југославија. А штом е така, последната е во правото си, заради сами народи заради словенскиот и македонскиот народ да сака и да биде заинтересувана да се најде разрешенија ке излезе за обединение на тија народи.

Второ, Нова Југославија ке излезе пред конференци-

Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported (CC BY-NC-ND 3.0)

а за мир со извандредно голем престиж. Таја единствена во Европа која долго уште преди сојузниците да ги нанесат со крушителните удари на фашиските земји Италија и Германија сама се создаде како слободна, федеративна, демократична држава во жестока борба со окупаторите - и нешто многу по веќе: во тешките моменти на општата борба против непријателот, помогна на своите сојузници, ангажирајки во Југославија цели 80 дивизији на Германија и нејзините сатлети. Затова но ва Југославија во мирната конференција со достојанство ќе земе својото подубавано место и ќе ги заштити своите интереси на македонкиот народ за обединение.

Нашата земја е средиште на Балканот, со едно крај брјжие меѓу Кавала и Солун на Егеја, од кое се излегува на Средоземно море, сврзвашто Европа со Азија. Освен това] таја е една малка, но богата агрикултурна страна со исклучително благопријатни климатични условија. Во това географско расположени природно богаство на Македонија се крије и нејната несрекја. Таја од најстари времена ги привлекуваше апетите на многу племиња и држави. Затова целата историја на Македонија уште од античките времина е исполнена со крвави војни во резултат на који таја на неколку пати е изгубила својата независимост. Сето това е причинило големи маки и страданија на македонскиот народ, опустошавала стопанството и запирало културното развитие на Македонија.

Не запреја тие страданија и маки на македонскиот народ дури до сегшниот век ва културата и цивилизацијата. Без да го прашат, соседните држави, во стремежот си за разрешение и плјачки подстрекувани од други поголеми држави чиии интреси се крстосваја на Балканот, приведоја едни војни под паролата ослободуењето на „ борбата - роб ", но кој завршуеја се со поделата на Македонија и загрудненје робство то на македонскиот народ. И уште со масова бежанија, Цела Југоистична Македонија бе обезлјудена со насилствените и „ доброволни " изселануења на месното македоно-слав

Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported (CC BY-NC-ND 3.0)

без најшироки возможности и културно развитие..

И најпосле, подигаики го прашањето за своето обединуење, македонскиот народ не се Јавуе како непријател на грчкиот народ. Тој ке се радуе, ако во редот на една конпенсација получи Додеканезите и сите грчки острови за отворуването и на неговото полно национално обединение.

Најпосле, нито грчкиот народ нема зашто да са плаши од обединуенето на македонскиот народ во слободна Македонија како равноправен член во федеративна југославија. Нова федеративна и демократска Југославија не е старата версалска Југославиіа со нејниот стремеж кон све поголемо решение и подчинуене на чужди народи, коЈи ја населуваіат и со това покажа како се премахнуЈат националните расправиЈи и причините за војни меѓу народите. Нова југославија покажа како може да се постигне братското сожителство и ободинуене на на сите балкански народи.

БАСИЛ ИВАНОВСКИ

Attribution-NonCommercial -NoDerivs 3.0 Unported (CC BY-NC-ND 3.0)
Дигитална библиотека на Македонија | НУБ "Св. Климент Охридски" Скопје

ОД МАКЕДОНИЈА ДО МАРШАЛ ТИТО И НАЗАД.

Пролетната реакција започна на 1 мај и - така или инаку - она ни одкара одправен чак преку Црна Трава.

На 8 мај Инициативниот одбор донесе решение да се испратат тројца другари во врхозниот штаб на Маршал Тито.

Другарот Темпо, Ченто, Киро Петрушев, јаз и двама англичани појдваме на пат од село Добро Поле за јабланица. Опростивме се срдечно со сите. Екна песната; Полинја ој Полинја...

Зајдовоме во долот за да изкочимо на сопротивната страна. Другарите мават со црвени марами, од падобраните а по нас трчи песната: Иде иде Црвета армиіа... Ждрапаме во кал и снег Се се тепи. Обркіаме се назад -сите стојат Маваме и ние-Преднас ридче - ке се скриеме! - Сбогом.

ја хеј - ја хеј - ја хеј - ја хеј - ја хеј: - ја хој-ја хој-ја хој
Иде иде Црвената армија . . ,

За јабланица! - Тамо има аеродром и само од тамо можеме да идеме тамо, дека до сега са имали пристап само само редко срекни лугје - со специално одобрение! Но таја мисал ни покрива сите други - па чак и таја - оти требе да се гази Морава.

Истиот ден вечерта во 11 сатот дојдовме над Морава, Време маіско - како што му е редот! Месечина как ден! Снегот се топи - а планинските потоци прескакат карпи и прагови, санки брзат да не им побегне Морава. - А од ридчето на село Бојшина пукнала онаја река, вакја матни далги како бесна - сита со вода од потоци и реки - та нема кај да ги собере. сите сме запили очи во таја воден стихија - и како да чуеме да ни вика: " Аjде, аjде, елате и загазните ако смеете'

Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported (CC BY-NC-ND 3.0)

Некој од другарите си позвли гласво да помисли: Бреј, како ке ја прегазиме - мајката !!! Да погди !Сите това мислевме. Мене' ме наду смеј. Сетив се за песната:

Како ке минем либе
таја река Вардар
Матна и крвава...

- А бе, другар, - велам - по мостот бе, кардаш, по мостот

- А, а - кисело, кисело е, друже. Трнја има - па боде одговори еден.

Море. ке се плива вечер за Смедерево—како секи ра - се опита друг да се пошегува.

Покрај реката извила тенок врат пругата—та си скрила другиот крај зад оспротивната коса, крај што са бункерите.

Нема крај—ке се оди - ке се гази,

Спеговме доле, прескочивме пруга како срни и право до реката.

-Брзо! Рака за рака! Напред со се алишта.

Морава закипе—се запени. Шеесет души рака за рака - тврдоглаво сакат да ја сопрат таја ламја да направи пат.

Храбро! ..., до појас - до гради - до шијата ! Пазивнимание - Преку глава! ...,

Назад! Неможе! - Далгите занесуват. Дното се губи - Некој викат. Држ се за раци цврсто. - Дигна се гјурултија како на вашар!

Изцрпени и забректали излегуваме. Од нас се цедеше студена снеговита вода .Обувките полни со песок.

Забоботе воз. Легнувај ! - Никој да не мрда ! ..

Црното чудовиште со затворени прозорци затрака над главитени ни.

Некој од партизаните, розочаран од реката, склон за конпенизација, процеди низ заби:

Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported (CC BY-NC-ND 3.0)

Барем да бевме понели малку динамит, да погледаме сеир! -

Се дигнавме налепени со песок. Сатот еден и пол.

Победени от таіа водена стихија - мокри, со наведени глави враќаме се назад во селото. Требе да се брза, а некој од нас одат и спијат та требе да ги пазиш да не здробат во некој ендек....

Другата вечер преминаваме Морава при село Добротин - гиниш гиниш!

Во јабланица чекавме 30 дена.

Најпосле ни се саобшти оти требе да заминеме за Јастребац та од една тамошна ливада-аеродром ке можеме да појдеме

Минаваме и Топлица па чак на 15 јули стасавме до аеродромот.

Проклето време! - До тогаі - слнце - изгориш. А баш тоі ден се накромиди небото со облаци - па ветер - како заигат. Облаци како олово. Гледаме се меѓу себе како вино вни, закопани во мисли. Тридесет дена безполезно чекане. Па и това време ако не дојдат аеропланите - уше толку ке се чека? А од нашите другари никаков абер! Каде ли се ломат сега? И ... живи ли се сите? До сега требеше и да се врнеме! Седиме на травата заболе очи во небото. Никога до тогаі не сме следили облаците и не сме пожадно сакали да видиме барем една звезда. Мрак како тесто. Покрај нас болни и ранени војници и партизани. Полковник фармо за грижено гледа во небото. Партизани блокирали патиштата и целата ливада сноват како кокни дуови.

Во 12 сатот забрче авијон. Аеродромот пламна од огнови. По десет минути првиот транспортен авион освети ливадата со рефлекторите и како искусна птица профуча покраі нас!

Редка обстановка: Ливадата - планини, мрак како тесто, од десно клокоте битка при село Блатец - ранен Англича

Attribution-NonCommercial -NoDerivs 3.0 Unported (CC BY-NC-ND 3.0)
Дигитална библиотека на Македонија | НУБ

ни во гипс-партизани и страшно големото крилато, апоклап тично чудовиште, со разнобојни ламби - живо, срдито, со отворена утроба од која излегува змија од пакети, буриња пушки.... топове....

Влегуват во него ранени војници, и.... тримата наши другари. Збогем! Ке се видеме!

Идва другиот транспорт - истата картина.

Качваме се Чудовиштето ни лапна и затвори челјуст зад нас.

Рикна бесно, заскака и заплива...

Погледнавме се. Една мисла во сите; „Ни на небо ни на земја".

Ако! Тито и Македонија заслужават това - Напред

Кашлам - и ми се стори оти ми се раширило грлото как ракав - не чујам ништо! Другиот спротив мене нешто сака да ми каже - ама ето - како на нем биоскоп! Од десна страна некој ме побутна. Обрнав се. Пред носо ми застана една чаша со топал чај. Полковник Фариш ми ја љубезно подава и ми гледа во лице - очигледно го занимава моiот лош сокривен страв. А со мене стануват банба шка работи. Час како да ми некој седне на главата -час како да блекнујам за 40 кила! Ех, колко е арно да си одиш по тротоар и.. да гледаш нагоре - место надоле.

Мојот саат безобразно полека иде - а шумот на моторите санким со казанджиски чекич ми чука во градите

Погледнав предпазливо низ прозорчето на доле ништо! Нагоре ништо! Напред назаг, лево десно - се ништо се ништо! - Сетив се Нирвана, будистичка Нирвана! Навогјаме се во едно безкрајно големо „ништо"

Другарите - видам ги - менуват ја бојата на лицето - и се силат да се снајдат некако. Чудно - баш тогај открив оти сите имат големи очи и оти во очиге им стоји по еден голем вопрос..., Јаз им мавам „покровителски" и „куражно" со рака и сакам да им кажам „море и това ке мине" - па ма

Attribution-NonCommercial -NoDerivs 3.0 Unported (CC BY-NC-ND 3.0)
Дигитална библиотека на Македонија | НУБ „Св. Климент Охридски" - Скопје

кар станали кіофтинја.

- Бари! - викна ми во ушите еден, дрпајки ме за врската іаз се се постарах да му откопчам ракaта да не ме обеси со врзката от возбуда. - Навистина доле хилјади лампи ни ка куват, оти несме во „безкраЈно ништо". Гледам доле. Ние стоиме ама... Бари, градот Бари тврдоглаво се дигна од лево нагоре. Гледам десно - небото се спушти... надолс. Сите гледаме надвор и сега видеме оти се навагіаме во „ нешто": Небого десно - Бари лево! - Еј - до кога ке трае оваіа обркана шашарма!

Затворив очи и...
најпосле аеропланот удари на земјата и застана. Хвала Богу нагазиме на тврда земја.

Питаме се некако колебливо, со бојазан: Море да ли да ги држиме петокрако звезди на капите! Кој знае - тук свет! да не направиме со това некој аджамилак та - еди кој си" да се скара со свети Илија место со Илиіа"? Другарот дига раменіа, забол поглед во врховите на кондурите си тражи одговор: а зад него пишти автомобилска сирена! Обракјаме се и... луксузна кола со црвена петокрака од поламетро на предното стакло. Никаков друг знак-ни број./ Разбравме одлична легитимација! Од колата наизкочива другари -познати. Добросуване целуване и вопроси-зопроси - цел куп - кој од кој по различен! Качуваме се: од аеродромот до градот има 10 км. На улазот во град светна електрична лампа во очите ни. Англиски военен полицај закова поглед во петокраката на стаклото.

-О, олрајт - партизани! - Оке - Либр!...

-Брej, мајка му стара, овиіа не тражат други документи. А!
а ние сакавме да ја сметнеме од капите таја петокрака - Терај са разбравме - силата - това сме ние - партизаните.

Стори ми се оти таја петокрака звезда, кој што ке ја погледне, го удара во глава и оти изразот на лицето му

Attribution-NonCommercial -NoDerivs 3.0 Unported (CC BY-NC-ND 3.0)
Дигитална библиотека на Македонија

збори: „Аjде, одите, со вас аилашмак нема !“

Филмска брзина - во два¹сата от Шумата на Јастребац се изтресовме во вила Карбонара, со паркет, гладки пло чки, осветление, кресла. Није зЈапаме и се лапаеме по зидовиге, како помаци, влегли во црква та се пигат: каква е таја шарена племја Подкованите гозерици на еден од нашите другари го гресназа од земЈа и го подсегива да затегне малку гле зните и колената зашто не гази по карпиге и сламиге на пла нина Радан или јастребац.

Сомна. Спие ни се. Одведуват ни во дворот на вилата, Лјубезните другари ни покажуват полски кревети под раскошни палми. Гледаме се и ... знаеме си мислите. Еден од нас почна пак да се чеше. Како ке излеземе на очи пред другариге - домакини ако „ шестоколонашите “ од нашите кошули се прслат во кебинјата и чаршавиге ... Ке се сториме за резил ... Еј белја положение! Романтизам или' безобразие -како ке речеш-се ке згрешеш ...

Така вака - заспаваме.

За наша срекја, вечерта истиот ден, тргнавме за на кај Тито со Англијски военен параход.

Сега пак друга белја. Това проклето море почна да играе мајтап со нас. Се разигра, се разбесни та ти се чини оти параходот плива по ридиштата и долишта. Пак се сетив ме за благословениот тротоар. Гледаме се. Изразот на лицата ни е како да голтаме парчинја сапун ... Држиме се како пијани за плод. Може би во аеропланот беше поарно барем беше нокјно време та не се видеше - а сега од аеропла ни можеше да биде ... по лошо! .., Не знаеш што е по арно!

Едвај - едно време - влеговме во едно пристанште. Уште на првите чекори се осети нешто тешко, солидно - војничко. Јасно се види искусната контрола и волјата на еден силен војни чки дух. Телени мрежи, бункери. обалска артилерија, митроле зки гнезда и ... рушевини од бомбардеровки ... се врви како

Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported (CC BY-NC-ND 3.0)
Национална и универзитетска библиотека на Македонија | НУБ „Св. Климент Охридски“- Скопје

по саат. Доідова воени овтомобили и ни однесова внатре. Дојдовме до едно сгрмо место. "Стоп - понатака не може- Кој сте Вие?" - На секаде стражари - и постове.

Од тука натака пеша - нагоре. -

Се е војничко, тихо, достојствено, набліудателна. Обхванати се од чуство на благоговение. „Каде требе да е маршалот?" - Горе - уште погоре. Тамо некаде во пештерите"!

Дојдовме. Сретна ни началникот на Врховниот Щтаб Не може да скрие своіата радост оти " и македонци пристигнава.

Маршалот не е тук - он е уште доле, во разговор со некои лица.

За кратко време се насобрава около нас од други те шатори. Отворено со симпатија, искрено, питат говорат интересуват се за Македонија, за борбата - топло сочуствено.

Доле под шаторот се зачу разговор. - Една група униформирани се качуват до пештерата.

Его го и тој човек, со нив, кој со својата волја и силна вера преломи историјата на еден цел народ, даде нова чудна насока на неговата закипела витална сила - и кој за последен пат, силно и грмовито, докажа на силни и слаби, добри и зли, умни и глупи, слободата е право на поробениот и оти цената на слободата е само ... крв!

Застана пред нас, лјубезен и насмеіан. Ни пружи рака непринудено, кратко и самоуверено.

Тито - рече своето име при запознаваніето, така и сам да осекіаше оти това на беше нужно. Та знаеме се одамна. Нашиот инстинкт го погоди - знаемесе по желаниіата си знаеме се поради патот што го газиме.

Он се искрено и чесно зарадува за нашето пристигане. Ни отрупа со вапроси за македонија - види се - и он како и другите, обичат ја тaја македонија! Но не како што ја обичава некогашните - Красоевики, Матковики и Лазики.

Тито носи на лицето си големата лјубов за нашата

Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported (CC BY-NC-ND 3.0)
Дигитална библиотека на Македонија | НУБ „Св. Климент Охридски" - Скопје

поробена родина - Тито просто зрача около себе си со високо човеколубие и кога го гледам како соучаствува со сите и на сите - спомнам си славјанската високо обтшественаморална максита „плакати с плачушчими и радоватисја с Радујушчимсја

Он води Југославија - новата, младата Југославија. Но сочуствието му клони накај нас - и - како опитен политик - истински революционер - закопчан и телом и духом за трудја штиот се човек - радува се со нас заедно за нашето участие во новата историЈа и зората на првата истинска слобода на Македонија. Он знае, оти това е прв пат за Макдонија и од очите му искри отворена радост како топла рака.

- Вие сте по срекни од нас - вели - слобода на цела Југославија ке почне от кај вас - и вие - синовете на Македонија, ке бидете по велики во вашиот народ; од колку Наполеон во Европа или кој да е друг - во својот народ, зашто сите ние востановуваме загубена слобода а вије слободата ја создавате! -

Вечерта бевме сите на вечера во една вкусно подредена пештера. На чело на масата Тито, до него Генерал Корнеев шеф на руската Мисија, од другата страна един од нашите другари а понатака и другите. Разговараме непринудено топло и другарски.

Маршалот е човек кој може, - и знае да ислуша. И најнезначајниот вопрос знае и може да одговори - точно кратко - без излишни фрази. Н› кога одговори не прави кеф на никого - одговара та-како што тражи истината. По некога разне некога како со саблја, ама внесе и дух - та човек има впечатление оти чак и во шегите си он не пропушта да каже една истина, заповед, мнение, или да поправи нешто - тргнало на страна.

Никаков вопрос неможе да му зададе грижа. Он слуша мирно и во очите му се чете мисалта: „знам што ке кажеш - се ми е познато и следва одговор јасен -точен-со една долбока политичка ерудицija -па,. било ти мило или не!

Attribution-NonCommercial -NoDerivs 3.0 Unported (CC BY-NC-ND 3.0)

Кога ке погледнеш во лицето чини ти се еј сега ке разтвари врз тебе едно хоканје и каранје- но во ситните брчки около очите му и во левиот агал на тенката му уста - видиш оти он само може само да обича но да не остапи пред никого. Он може да се насмее со еден прекрасен осмеј -ама останува мирен како долбока вода. Он може да говори мирно - но во гласот да му се осети една упорита заповед. Он може да биде лјубезен - да осетиш неговата близина - но во исто време да откриш оти е по близок до народот.

Гледам го така, разговарам со него и чуствувам чудни работи. Момент- цоласкам си, оти сам много близак до него - следниот момент се осетам или Іаз далеко од него или не го го осетам до народот, - тамо - каІшто едино може да се разбере неговата личност. Гледам го и ми идват думите на Зогович: Тито - то смо ми! -

Па - волеју не волеІу - паметот ми отиде накај Крапчев - Бадев и весник „Зора“ - Заредива ми се думите од „Зора“ касоразбивач - робијаш - разбојник - убиец - и ушге што не - а овами покраІ тој „касоразбивач“ - седи генерал Корнев - преставител на една велика сила. На тај „робиІаш“ - саветниците и сатрудниците му са Д-р Рибар, професор Смодлака и други таквиІа .- ТаЈ „ разбојник “ има лична преписка со Черчил - таІ „убиец“ подигна и извлече од крв и од смрт милион народ за да му дари слобода. -

Тито - то смо ми - !

Тито стоји над се!

Тито е денеска четвртиот човек на светот - и разбира се това нешто не може на сите да се хареса. Па ни на пелтекот - Крапчев -.

Неговата широка политичка концептија со оглед на денешната борба - парализира секи злонамерен Іадовит Іазик Неговата безкраІна лјубв за поробениот народ отвори очите ни и на најтврдоглавите неговиот глас и повик за света борба беше гласот на Морфеј пред кого секој звер подви опаш

Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported (CC BY-NC-ND 3.0)

ка!

Така и стана.

Кроток и силен, лјубезен и заповеднички - твоI и на секого-близок и одвлечен - он си остава: Тито то смо ми.

Разговараме со другарите и видеме оти не требе мно го ум па да се разбере каде сме и што сме. Тито не се свакја со ум - он се чуствува со душата со отворено срце и со човештината . Днешната борба не е капитал или, собственост на овај или онај - она е обштанародна - човешка.- Досто јание на секого; коі има у себе... човештина - Комунистичка та партиЈа ја поведе борбата и тргнава сите во неја - заш то Комунистичката партија е најидеалната . . . човештина а Тито? - Тито е нејната синтеза!

Тито - то смо ми - сви!

Тито - то е: плакати с плачушчими и радовати сја с радујушчим сја!

Стои спротив нас! Човек - најчовечниот човек што сам го видел! Зад бронзаното му лице се крие бурна истори ја на един упорит илегалец - борец кален во страданија за потлачениот човек! - Човештина!

Некаде во длабините на сивозелените му очи се мер кат метежите на октомврискаата револуциЈа - Европа - Приж - Балкн и .. бескраіните нерамнини на босанските шуми и хер цеговските кршови -со неговите думи и мисли се рагја новото време нов свет: нов за тија што го мразат -а за нас -за нас е само многo желан - а одавно познат-свет на човештината, -о ти Тито е... Човек!

Еден ден бевме повикани во неговата лична канцела рија - официално - разговор.

Пак истото. Скромно искрено, честито! - Основата на разговорот - човеколЈубие. - Донесените решенија- Човеш тина! - Тито а секаде истиот : Сам, со нас, со народот, со тугинци со големи и мали - истиот.

Attribution-NonCommercial -NoDerivs 3.0 Unported (CC BY-NC-ND 3.0)
Дигитална библиотека на Македонија | НУБ „Св. Климент Охридски" - Скопје

Тито - то смо ми - оти Тито е човек .!

Вративме се пуни со полет и чудна вера оти ќе биде така како Тито сака, зашто Тито - то смо ми!

Вративме се при другарите после 75 дена отсуство Што е како е - питат, чекат, да кажеме и ... кажуваме .-

Тито - то смо ми — сви!

ЕМАНУИЛ ЧУЧКОВ

Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported (CC BY-NC-ND 3.0)

„МАКЕДОНСКИ НАРОДЕ“

Од тешките борби и пролевената крв на најдобрите македонски синове излегуват денес првото Народно Собрание, тој симбол на твојата слобода и изразител на твојот суверенитет и ја прокламира пред цел свет полната национална слобода на македонскиот народ во ПРВАТА СЛОБОДНА МАКЕДОНСКА ДРЖАВА.

Вековниот идеал на македонскиот народ се постигнуват. За прв пат после Самуила македонскиот народ створи своја собствена држава, за прв пат македонскиот народ во македонија ке се осети како во своја кукја, за прв пат тој станува на дребна пара во сметката на грабежливите сили ами слободен народ за слободна држава. Това е најголемата придобивка во историја на нашиот народ спечалена во гигантскиот антифашиски фронт со крвта на нјдобрите синови на Македонија и со помошта на другите народи на југославија, осигурена во нова федератизна заедница на народите во Југославија.

Тргајки од животните интереси на македонскиот народ. од неговите заеднички борби со другиге народи во југославија против големсрпската хегамонија и од скапите жертви дадени против заедничкиот фашиски окупатор. првото македонско Народно Собрание извојува во твоје име оти МАКЕДОНСКИОТ НАРОД ВЛЕГУВА КАКО НАЦИОНАЛНО СЛОБОДЕН И РАВНОПРАВЕН ЧЛЕН ВО НОВА ДЕМОКРАТСКА И ФЕДЕРАТИВНА ЈУГОСЛАВИЈА на принципите установеии на II заседание на Антифашискотo векје на народното ослободуенје на југославија (АВНОЈ) на које му се признаја правата на национална слобода. Со тоза македонскиот народ станува градител на нова југославија која е дело и израз на неразднуживото единство и братство на сите нејзини народи, и најголемата гаранција како за слободата на секој отделен народ така и за слобдата на сите народи во југославија заедно Како дел на нова демократска и федеративна југославија ма-

Attribution-NonCommercial -NoDerivs 3.0 Unported (CC BY-NC-ND 3.0)
Дигитална библиотека на Македонија | НУБ „Св. Климент Охридски“- Скопје

кедонскиот народ станува сојузник на големите сили победителки.

Тргвајќи од вековните идеали на македонскиот народ, првото македонско Народно Собрание го прокламира пред цел свет своето праведно и неостапно сакане ЗА ОБЕДИНЕНИЕ НА ЦЕЛИОТ МАКЕДОНСКИ НАРОД на принципите на правото за само-определуване. Со това ќе се тури крај на ропството на македонскиот народ во сите негови делови и ќе се создадат условија за искрена солидарност и мир меѓу балканските народи.

Видејќи свесно оти фашизамот е најголемиот враг на малите народи на славјанството, првото македонско Народно Собрание тържествено изјавува оти МАКЕДОНСКИОТ НАРОД НЕМА ДА ГО ОСТАВИ ОРАЖИЕТО ДУРИ ФАШИЗАМОТ СО СИТЕ НЕГОВИ ПОМАГАЧИ НЕ БИДЕ ИЗЦЕЛО РАЗГРОМЕН.

Борејќи се за слободата на македонскиот народ, првото македонско Народно Собрание ги ПРОКЛАМИРА ПРАВАТА НА ПОЛНА СЛОБОДА И РАВНОПРАВНОСТ НА СИТЕ НАРОДНОСТИ ВО МАКЕДОНИЈА.“

(Од манифестот на АСНОМ)

Attribution-NonCommercial -NoDerivs 3.0 Unported (CC BY-NC-ND 3.0)
Дигитална библиотека на Македонија | НУБ „Св. Климент Охридски“- Скопје

Надворешната политика на Бугарија

Надворешната политика на сите софиски влади, от кога е создадена Бугарија па се до денеска, се обележува главно от задачата да се завлада Македонија. От Батемберга и Коб урзите, от конзервативците Бурмов и Стоилов, па до либералите Каравелов и Стамболов, от представниците на сите граѓански партии па до „безпартијните" фашисти от родот на Филов, во основа на својата надворешна политика, по прашање на Македонија, биле на едно, да се освоји таја и покори. Ова политика доби официјално име: „Велика и обединена България". Разликата меѓу нив по овоа прашање била само во методот на неговото решавање и диктувана от постулатите на меѓународната ситуација.

Сетнините от оваја политика причинија на македонскиот народ неизброени маки и страданија. Водачите на софиските режими не се либеја, се во интерес на таја политика, да испратат толку пати во Македонија четнички банди от арамии и авантуристи со цел да провоцират таму нереди и по тој начин допринесова да се опустошува и окрвавува земјата. Тие одеја истрајно на избивање македонските револуционери, било со помошта на врховиските банди, било со своите окупациони војски, по време на двете нивни окупации над Македонија, али пак со помошта на подкупените македонски одроди и крвници како Тодор Александров, Ванчо Михаилов и ним подобни. Благодарение на овие завоевачни стремежи на софиските властодржци, и слични ним на тие от Белград и Атина, Македонија беше подфрлена на пустош во неколко војни.

Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported (CC BY-NC-ND 3.0)
НУБ „Св. Климент Охридски" - Скопје

Но оваја империалистична надворешна политика не
помалце страданија и пустош донесе и за самиот бугарски
народ. Се за во полза на таја политика, бугарските државни
финансии бидуваја притискани от излишни кредити за финан-
сирање на разни кумитски и атентаторски банди, за разни
банди от убици на Ванчо Михајлов. Благодарение нејзе, Буга-
рија беше на неколко пати фрлена во авантуристички војни,
от кои што излегуваше економски сосипана и окрвавена. За
време првата световна војна, германскиот цар на Бугарија, во
своите планови за Велика Бугарија, се опре на германо-аус-
тро-унгарскиот блок, и ја фрли земјата, со помошта на креа-
турата Радославов, во страшна авантура от која не можеше
да крени глава за десетини години.

Наместо да се извлечат поуки и да се откажи от оваја
гибелна за бугарскиот народ политика, германскиот цар Бо-
рис, со помошта на фашиската германофилска клика Филов-
Габровски-Божилов, поткрепени от крвниците Цанков-Жеков-
Луков, пак ја фрли земјата, одејки по стапалките на својот банкро-
тирал татко — во авантура најголема, во авантура најстрашна.

Дволична и подла била неговата политика на „вечно
пријателство" со Југославија! Под закрилата на крвавите Хит-
лерови орди, бугарските фашиски управници забија нож во
плеките на Југославија и Грција. Без око да им трепни, тие
ги напуштија своите окупаторски војски да се надпреваруват
со Хитлеровските разбојници во палење, грабежи, убиства и
во поганшчилак низ овие братски славјански земји.

Спиени от привремените Хитлерови успеви, занесени от
Гебелсовите ласки за Бугарите како „Прусаците на Балканите",
тие ја претворија бугарската војска во крвав Хитлеров поли-
цај на Балканите. Омаени от пленот што им го потфрли Хит-
лер, надуени во „Велика и обединена България", тие ги раши-
рија своите апетити како стрвинари не само над Македонија,
туку и над српски земји. Почнаја да течат стоки и капитали
за накај Бугарија. За благодарност према Хитлера почнаја

Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported (CC BY-NC-ND 3.0)
Дигитална библиотека на Македонија | НУБ „Св. Климент Охридски" Скопје

овие „Прусаци на Балканите", да ги сеіат своите коски по Дурмитор, Златибор, Јастребац, Копаоник. От захвалност према Хитлер, целиот фашиски печат, под свирката на Крапчев, Кожухаров, Коларов и народ, против Славјанството, та некој отидоја до толку дури да се одречат от Славіанството. Зашеметени от успеви објавија војна на Англиіа и Америка, запејава низ улиците: „Ниј ште литнем срешту Англија!"

Ето така, водена от германофилските фашисти, Бугарија се заврте во сатанското оро на Хитлера, се затркала према страшна катастрофа.

Германија, покровителката на велика Бугарија, што кроеше гигантски клешти за да пригнечи со нив цели народи, да избие на индиски океан и да го освои светот, сега се најде сама таја, со се незините сателити, пригнечена од уште пострашни клешти, што едновремено ја дробат германската армија от исток и запад. Пропаста пред која се надвисна целиот „Тристран Пакт", зјапна и пред Бугарија. Самиот Багаріанов, от најкомпетентното официално место призна дека Бугариіа била дотерана, со дотогашната надворна и внатрешна политика до пред вистинска катастрофа. Тој призна и дека бугарскиот народ одлучно се изіаснил против таіа, гибелна за него политика. Но това не е случај само со Бугариіа, но исто и со друзите сателити на Германиіа. И дури кај сите настана колебаіне, збрка и паника, Романија смело го разкина фаталниот соіуз со Германиіа и се присоедини кај Соіузниците. Природно оти и пред бугарските фашиски управници се изпраі мислата за одговорност пред Соіузниците и пред своіот народ за сторените пеколни дела. Стана іасно и за нив, дека одене до краі со Германија, значи примаіне и на себе незината садба, а таја очигледно не е веке „краіна победа", ами краен пораз, страшна катастрофа, како за самиот народ, така, и на прво место, за самите нив. Зараі таіа іаснота тие фатиіа да барат излаз и спас, разбира се, на прво место за себе си. На таіа линија може да се разбери нивното повле-

Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported (CC BY-NC-ND 3.0)

кување от владата и излегување на сцената новиот премиер — Багрјанов.

Према декларацијата на самиот Багрјанов, неговата влада дошла со задача да го извади бугарскиот народ от Хитлеровото оро и да го поведе по миролјубивиот пат, али, како се сам изрази, да го спаси от сигурна катастрофа. Но това е декларација, а вистински, на дело, неговата задача треба да е сосем друга. Еве веке како се изминаја повеке от два месеци от како кабинетот на Багрјанов дојде на власт, и за това време крахот на Хитлера и неговите сателити се наближа со грамадни чекори, а владата на Багрјанов се уште ништо, ама баш ништо не сторила за да го избегне овај крах, да дојде до мир со Сојузниците. Напротив, окупациониот корпус продолжува да врши злочини над народите во Југославија и Грција, активно да води војна против народно-ослободителните војски от тие земји, и се за сметка на загубената Германија. Не можи да се оправда оваја злочиначка војна против своите соседи со циничките изјави на крволокот Цанков и на Гебелсовиот ученик, сегашниот министер на надворешните работи П. Драганов за некоја спасоносна делетност на окупациониот бугарски корпус за српскиот народ, и како српскиот народ со радост и благодарност гледал на него.

Во интерес на вистината е да се кажи, оти додека српскиот народ гледаше со голема омраза на оваја напаст, што се вика бугарски корпус, имаше и некои такви Срби, што вистински му се радуваја и што работеја со него рака под рака. Но тие немаја ништо заедничко со српскиот народ, туку се негови издајници и германски шпијуни. Тие се на зло-прочуените Недичевци и Д. Михаиловичевци. И за големо чудо, како да се најда рака под рака, да се помагат еден со друг, токмо тие, што би требало да се дават еден со друг, бидејки и едните и друзите кројат во својте планови како да ја освојат Македонија. Како се стори, Велико Бугарската политика да

Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported (CC BY-NC-ND 3.0)
Дигитална библиотека на Македонија | НУБ „Св. Климент Охридски“ Скопје

наЈди зближни точки со Велико Српската? И едните и друзите немат интерес да се зближат помеѓусебе српскиот и македонскиот народи. Под такви услови Македонија станува загубена како колониална плјачка и за едните и за друзите. Во духот на таја мисла бугарските властодржци си велат, нека постојат великосрпските аспирации над Македонија, а пред страво от нив, ние полесно ке можеме да ја држиме во власт Македонија. А великосрпските плачкаши мислат обратно. Ако се здружи српскиот и македонскиот народ, тогаш веке нема да се може да плјачка ни единиот ни другиот. А ако остани Македонија времено под бугарската окупација, се има изглед таја да стани против неја, и така ние ке имаме изглед некогаш пак да ја освоиме.

Но какви и да биле сметките на едните и на друзите, фактите што зборуват за злочините на бугарскиот корпус према српскиот народ си останува факти и неможи да се избришат со никакви цинични изјави. Напротив тие гебелсовски изјави, само појасно покажуват, колку се овија фашиски гадови замацани во гнасните злочини.

Друго, и ден денеска Хитлер се уште располага со бугарските војни бази и со економските извори на Бугарија нужни за водене на војната против Советскиот Сојуз.

И трето, владата на Багрјанов продолжува да води внатрешната политика исто како на друзите фашиски влади, што се гледа во прогонувајне на оние, што ги изразуват народните интереси, и што се борат за да се раскини сојузот со Хитлера и да се изгонат германците от Бугарија.

Така, владата на Багрјанов се покажа како влада што само на збор сака да раскини со Хитлера, а на дело продолжува да му помага во секој поглед. Јасно, дека таја шпекулира со истата Гебелсова „спасоносна" мисла за некој си противуречности помеѓу Сојузните народи.

Ако се земат сите горни чиненици во сметка, ке се дојди неминовно до мислата, дека оваја влада не се разликува во

Attribution-NonCommercial -NoDerivs 3.0 Unported (CC BY-NC-ND 3.0)
Дигитална библиотека на Македонија | НУБ „Св. Климент Охридски" - Скопје

ништо от досегашните фашиски влади во Софија. Вистича во својата основа разлика нема. Во денешнава политичка и вој на ситуација, политиката на „полен неутралитет" оди само да и помогни на Германија, да овозможи да се кријат германските орди низ Бугарија пред ударите на Црвената армија. Нешто повеке денешнава влада, како што видеме, и отворено ги помага германците. А за да излези от војната нужно е да се нареди активно на страна от Сојузените народи, како што стори Романија.

Додека досегашните влади беја со ориентација на „крајна победа" на Хитлера, владата на Багрјанов не се води от таквaја ориентација, ами јасно гледа дека крајната победа е на страна на Сојузените Народи. От таја перспектива новата влада оди да излези от сојузот со Германија, ама едновремено со пазарлак да сачува две работи:

Прво, да ја спаси от отговорност фашиската клика на чело со регентите, за незините злочини и да спречи да ја земат власта вистинските народни представители от Отечествениот фронт. Само така можат да се тумачат пасусите от говорот на Багрјанова во кои се апелира, да не се барат кривци за миналото и да се растурат сите нелегални организации (партизаните), оти народната волја ке ја спроведува организираната држава. Ем колку да беше провидна играта маневра на Багрјанов, за да го придобие народот на своја страна и да го онеспособи партизаните и Отечествениот фронт, за борба против својата прогерманска политика, пак се најдоа лугје и от средината на Отечествениот фронт што се ватија на ова фашиска јадица. Јасно е оти по тој пат Бугарија нема и не можи да излезе на чистина, ами уште повеке ке се заглиби во калта.

Второ, да ја спаси и сачува за бугарските завојувачи Македонија, или барем дел от нејa. Таја задача произлегува от фактот што во неговиот кабинет се најде еден одрод македонец, застапник на идејата за Македонија како бугарска

Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported (CC BY-NC-ND 3.0)
Дигитална библиотека на Македонија | НУБ „Св. Климент Охридски"- Скопје

земја, — А. Станишев. Таја задача, колку да ја прекуте са-миот Багрјанов, мошне отворено и категорички ја изнесе П. Драганов, како нешто от кое Бугарија во никој случај не можи да се одречи. Јасно е оти и по тоја пат Бугарија нема и не можи да излези на чистина.

Денеска, кога македонскиот народ си створи своја федерална држава, во демократска и федеративна Југославија, кога тој јасно и недвосмислено покажа оти неговата садбина е сврзана со таја на Југославјанските народи, и това преку своето ауторитативно и суверено АСНОМ, денеска кога за тие одлуки стои и цела Југославија и сојузническите народи, такви планови на софиските освојачи са однапред осудени на пропаст. Не можи да се мисли оти и тие сами не го сознават мошне јасно озај факт, да во никој случај Македонија не можи да остани во границите на Бугарија.

Во тој случај тие ке се опитат со една друга варијанта, ако им остани време за такви опити и ако не бидат пометени от собитијата. А таја варијанта е стара, што ја употребувале сеедном бугарските властодржци, кога мислеле оти немат снаги да ја присвојат за себе Македонија. Во такви моменти тие прибегнувал до паролата „автономна Македовија" со ниет во првата погодна случка да си ја присоединат, како по што стана некогаш со Румелија. И денеска има знаци, по размрдувањето на разни „автономисти", В. Михајлов и друзи, да се опитат и сторат нешто слично во случај да капитулацијата стане неизбежна. Но и овие планови сигурно ке бидат разбиени.

Ете тие са причините за оклевањето на новата влада — Багрјанов. Но таја нема време много да оклева. Али во најскоро време има да прими безусловна капитулација, и неодложно да го повлече корпусот от Југославија и Грција, да ги истера Германците и да заведи демократски режим во самата Бугарија, по патот на Романија. Таја има да се откажи не само от Македонија заземена от незините војски 1941 г. но и от

Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported (CC BY-NC-ND 3.0)
Дигитална библиотека на Македонија | НУБ „Св. Климент Охридски" Скопје

онаI дел што се наIдува под незина окупациIа уште от време, под нибно ропство. Ако не е способна, како што се гледа, таа да го стори това нешто, тогаI ке биди пометена от самиот народ и ке биди заменена со друга влада,

От редовите на Отечествениот фронт во БугариIа, можи да излези вистинска народна влада, што вистински и на дело ке ги реши надворешните и внатрешни политички проблеми за спас на БугариIа от катастрофата. ТаIа ке биди способна да ги предаде на суд сите отговорни досегашни управници за нивните злочини. Само от тие редови можи да излези влада способна да се откажи от завоIувачките планови према МакедониIа и да успостави братски односи со соседните народи.

Но не успеI ли бугарскиот народ во наIскоро време да ги реши овие пробеми, тогаш нашата Iугословенска воIска, заедно со соIузничките, ке биди присилена сама да оди за да си Iа ослободи своIата земIа, таIа сама ке оди да ги наIде кривците за злочините извршени во Србија и МакедониIа, па макар каде Iа се скриени низ Бугарија.

Бугарскиот народ нема многу време за чекаIне ако сака да се спаси.

Димо Бојановски — Дизе

Attribution-NonCommercial -NoDerivs 3.0 Unported (CC BY-NC-ND 3.0)

Ордан Николов

Нашиот народ има две убави думи со кои ги наречува најдобрите особини што требе да ги има човекот, а са безусловно необходими за народен борец. За работливите, истрајаните на работа вика: кртици. За тврдите, преданите и смелите вика: кремен. Ордан Николов беше и вреден, работлив като кртица и предан, тврд като кремен. Како таков ке остани во нашите спомени, како таков ке ги учи помладите како се служи на народот.

Ордан Николов от рано ги беше познал сите тешкотии на сиромашниот живот. Син на работници, одма по свршеното основно училиште почна да работи шивач и на таја работа остана цели 16 години.

Во ниска, мемлива кукја, со две многу мали, ниски собички, живееше целата фамилија от осум члена. Ордан беше мал, дури незабележив, со мали, умни очи. Кога говореше имаше израз да длабоко мисли. На прв поглед неговата фигура можеше малку да разочара. Но, ако по одблиску се познаваш, работиш и делиш лошо и арно со него, тогај во него би открил голема душа, срце полно со љубав за делото на својот народ.

Неговиот вистински живот настануе во времето кога македонската работна класа се оспособуеше организационо и политички за раководната улога народно - ослободитлениот покрет на македонскиот народ. Во работата, која предстоеше на младата македонска работна класа, една од најосновните и најотговорните задачи се падна на Ордан: чистене на работнички

Attribution-NonCommercial -NoDerivs 3.0 Unported (CC BY-NC-ND 3.0)
Дигитална библиотека на Македонија | НУБ „Св. Климент Охридски"- Скопје

синдикати от социјал-демократите по типот на Белич и Топалович, кои беја заседнали во синдикатите и ја саботирааја борбата на работниците за поарен живот. Требеше таја банда да се истера от синдикатите за да станат они вистински масови организации на македонските работници. Беше трудно да са сврши таја отговорна задача - во Скопие имаше малку свесни работници, а многу социал-демократи „умници". Ордан даде несебично се от себе. Денонощно трчеше по фабриките и работничките предградија а навечер остануваше во синдикат да ги учи работниците на борба. И во скоро време почнаја штрајкови, кои се подигнаја и пренесуеа от една фабрика до друга. Работниците отпочнаја војна против бесомучната експлоатација и безправието. По скопските улици, по фабриките се носеа повици: хлеб и работа. Секоја вечер раобтниците се збираја во синдикатот на конференци, на кои Ордан говореше братски и блиско, го дигаше борбениот дух на работниците.

Но врагот бргу го зеде. Во август 1940 година тој беше уапсен от тогашната велико-српска реакционарна полиција., Ордан знаеше многу, ама ништо не издаде. Полицејската инквизиција не можеше да го сломи духот на големиот борец за слободата и правата на класата, чиј син беше тој.

Ордан беше осуден на две години строг затвор.

Комунистичката партија на Југославија, чиј верен член беше Ордан, го избра во неговото отсуствие за член на ПК за Македонија а на V Земна партиска конференција за кандидат за ЦЕНТРАЛНИОТ КОМИТЕТ НА КОМУНИСТИЧКАТА ПАРТИЈА НА ЈУГОСЛАВИЈА. Тоа беше голема признателност кон еден бестрашен борец на работничката класа и целиот македонски народ.

—:—

Дојде и 1941 година, преломна за народите на Југославија. Народите на Југославија беја срамно издадени от своите управници, се распадна трулиот државен апарат. Само Митровица, чувана от фашиски жандари, остана како порано темница на најарните синове на народите на Југославија.

Attribution-NonCommercial -NoDerivs 3.0 Unported (CC BY-NC-ND 3.0)
Дигитална библиотека на Македонија | НУБ „Св. Климент Охридски" - Скопје

Свесни да се повеке от секогаш потребни надвор, да помогнат борбата на востаналиот народ, политичките затворници во Митровица, а мегју нив и Ордан, обмислују̀ат бегане. Копат канал под зем|а, работе|ки дење и ноќе. След 15 ноќи каналот е готов - он е долг 16 метра. На 22 Јули 1941 година 32 затворника и мегју нив Ордан избегуват, дочекани надвор од своите другари. Отидуват во Фрушка Гора, да со пушка во рака како партизани уште еднаш |а докажат својата лјубов кон својот народ.

Ордан требе да се врати во Македонија. На него му е свеедно каде ке се бори против општиот враг — фашизамот. Но, сепак, со голема радост трга за Македонија и брза што побргу да стигне.

На 2 јануари 1942 година то| оди веке кон Македонија, заедно со еден курир от Врање. Требе да се мине новата граница. Времето е лошо, снег, мекава, на 3 метра ништо не се разпознава. Снегот е непри|ател — то| ги покрива патиштата а ги открива стапалките. Но Ордан врви, брза, сака да стигни што побргу до Македонија.

На 4 јануари пред пладне по силна мекава пред Ордан и неговиот другар се испречува бугарски пограничен караул. На пет метра от нив во|никот стрела. Единиот куршум се забива во јуначките гради на Ордан Николов. Пред прагот на Македонија то| загинува.

Брзо се разнесе страшната новина — Ордан е убиен. Како со нож ги пресече срцата на тие што го познавала, страшен револт се надигна за освета во душите на сите другари, со кои то| работеше.

— : —

Името на Ордан Николов ке остане нераздво|но врзано со на|садбосносните денови во разво|от на работничкиот покрет во Македонија, со на|одлучните денови во изградуенето на КП во Македонија. Работата ко|а Ордан Николов уште тога| ја узида во темелите, на ко| се подигна и денешниот наро-

Attribution-NonCommercial -NoDerivs 3.0 Unported (CC BY-NC-ND 3.0)
Дигитална библиотека на Македонија | НУБ „Св. Климент Охридски"- Скопје

дно-ослободителен покрет, ке остане како најсветел пример на безогледна, предаена работа за својот народ и Партија.

Со тоа името на Ордан Николов останува неразделно сврзано со денешната борба на македонскиот народ и како такво вечно ке живее во неговото срце.

Перо Ѓиквср

Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported (CC BY-NC-ND 3.0)
Дигитална библиотека на Македонија | НУБ „Св. Климент Охридски“

От Главниот штаб на НОВ и ПО на Македонија

Поглавни борби и акции во јули и август

I Бригада.

19 јули — Засада от бригадата на друмот Дебар - Струга е уништила 2 германски камиона, а 2 онеспособила. Убиено има 21 германски воjник.

1 август — Во зората, заедно со 1. албанска бригада нападнаха на Дебар. Градот е прочистен и касарната блокирана. Дебар е држан от 1 до 3 август. Непријателот има около 110 мртви и ранени и 3 заробени. Снаги от 1. бригада коjи служеха за затваране на правците за Дебар и обезбедуене на снагите кои се бореха во градот, разрушиха јa телефонската линиjа, мостови и прекопаха ги друмовите. Единиците на Косовската бригада го штитеха грбот на 1 бригада, уништиха 1 танк, 6 камиона и убиха 70 германци.

15 август — Германската офанзива со јаки снаги. Во много тешки борби непријателот има мртви и ранени 77 воjници и офицери и 30 коња убиени.

28 — 30 август--Уништена е пругата Струга - Кичево на должина 3 км. Уништени са мостови каде с. Мешеиште, Песочане, Ботум. Мелничане и Магорче.. На сите правци во Дебарца рушена е телефонска веза на должина 20 км. На друмот Струга - Дебар и Струга-Кичево саобраќаот бе прекинат. Населението ги подпомага акциите учествуваjки со 1000 души.

Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported (CC BY-NC-ND 3.0)

Очистени са железнички станици Сливово, Пресека и Ботум. Убиено е 8 и заробено 3 германци. Запленето: 3 тешки и 4 леки митролјези, 30 пушки, 40.000 куршуми, 4 шмајзера, 1 минофргач со 500 мини, 1 мотоцикал, многo облекло, храна и санитарен материал.

На друмот Дебар-Кичево е разбиена германска колона. Во плен са паднале 3 коња и доста оражје.

Крушевскиот одред при 1. бригада разоражи еден граничен участок. Запленени са 1 шмајзер и 98 пушки.

II Бригада

7 јули — Во с. Дреново, Кавадарско, води се целиот ден борба со бугарската војска во снага околу 500 војници. Непријателот употреби тешко оражје и авијација. Нанесени губитци на непријателот: мртви: 1 подпоручник, 1 германски офицер, 1 германски подофицер, 1 бугарски полицејски началник, 60 бугарски војници, многу ранени и уништен 1 мотоцикал. Наши ранени и убити нема. Запленено е: 2 шмајзера и 1 пушка.

8 јули — Во с. Драдња преку цел ден се води борба со бугарска војска. Непријателот употреби аероплани. При непријателот има доста убити и ранети. Свалени са два аероплани. Наши губитци: 1 мртав, 2 леко ранети.

8—9 јули — 1. баталјон нападна на непријателот при с. Дреново. Нанесени са му доста губутци. Пленен е 1 војник. Губитци во баталјона: 1 мртав.

9 јули — 1. баталјон на друмот Прилеп-Кавадар сруши 90 бандери и искина телефонската линија на должина 5 км.

Запален е еден мост на должина 14 м. Саобраќајот по друмот е бил прекратен за 20 дена.

11 јули — Истиот баталјон води борба со бугарска војска кон с. Смиловци-Прилепско. Непријателот е разбиен и натеран во бегство.

15 јули — Истиот баталіон нападна на рудникот при с. Дреновци, Прилепско. Сите згради са запалени, машини уништени и запленени 3 пушки.

17 јули — Истиот баталіон води тешка борба со бугарска воіска, полиціја и контраши при с. Оморани, Прилепско. Неприіателот остави 20 мртви и доста ранени. Баталіонот нема мртви и ранети.

20 іули — 3. баталіон содеіствуваше со грчките партизани во нападот на Воден. Истиот нападаше на касарните й задатакот го наполно изврши.

24 іули — 4. баталіон нападна на Кралевото имание при Демир-Капиіа. Има убити 15 воіници, запленени 7 пушки, муниција, храна и друг воінички материіал.

29 Іули. Истиот баталіон на железничката гара Клисура, по линиіата Скопие - Гевгелија уби 20 воіници на неприіателот, а едновремено разруши телефонската линија на должина 4 км.

10 август, 1 баталіон уништи бугарски пост дри с. Конопиште, Кавадарско. Побиено е 6 воіници и запленен 1 пушкомитролез и 4 пушки.

10 август, 2 и 3 баталіони водеха тешка борба при с. Крнево, Кавадарско преку цел ден. Баталіоните го овладеіа селото. Убиени са 17 воіници, запленени 4 и доста комора.

2 август — Нападнат е неприіателот на утврдените позиции над с. Крнево, Кавадарско. Убиени са 20 воіници и заробени 2.

4 август — Разбиена е една неприіателска колона. Заробен е 1 офицер и 35 воіници на неприіателот, 8 коніа, 19 пушки и 6 коли воінички материал.

III Бригада

Во време от 10—15 іули бригадата успе распрснатите Дражичевци да ги уништи. Запленени са 20 от истите.

На 16 Іули — бригадата водеше борба со големи неприіателски сили — воіска и полиціја — при с. Виліача. Бато-

Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported (CC BY-NC-ND 3.0)
Дигитална библиотека на Македонија | НУБ „Св. Климент Охридски“ - Скопје

селце и Бугарине. На неприіателот му беіа нанесени големи губитци.

На 17 іули — бригадата водеше борба при с. Свиниште. На неприіателот са нанесени губитци. Запленен е еден подофицер.

На 24 іули — бригадата со своите единици нападна на Страцин и Младо Нагоричане. Уништени са мостовите на Воіник и Петрашница. Ликвидирана е Клечевската централна општина. При Нагоричане неприіателот има около 40 убити и исто толко ранени полицаи. При Страцин неприіателот бе протеран от рововите и имаше около 30 убити и повеке ранени. Во исто време една заседа од бригадата према Страцин дочека два германски камиона и ги запали. Заробени са еден германски воіник и еден бугарски, а некоі убити во бегство. Плен от овие акции са: 3 минофргачи со доста мини, 2 тешки митраліеза, 3 пушкомитраліеза, 1 кон, 1 гитара, 1 фотоапарат, 2 машини за писување, 2 радио апарати, 200 кгр. орис, 4 канти мас, 20 іаганци и 100 іаіца.

На 3 август. бригадата со Косовскиот баталіон нападна на железничка станица Ристовац. Станицата беше овладеіана. Сите построіки беіа уништени заедно со депото. Запалени са 3 композиции от 90 вагони, уништено 6 локомотиви. Некои от вагоните беіа натоварени со авионски мотори, а останалите со автомобили. Неприіателот има доста убити и ранени.

На 9 автуст, бригадата сруши мостот при Петрашница, на друмот Куманово—Крива Паланка. На Веліа Глава беіа разбити 20 души полицаи и контраши.

На 12 август, бригадата нападна на железничката станицата Табановац.

На 14 август, бригадата разруши железничката линиіа и пропустите на должина от 10—15 км.

На 23 август, бригадата со Косовскиот баталіон нападна на рудникот Лоіане. Порушена е централата и други построіки. Разрушени са и два бункера.

Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported (CC BY-NC-ND 3.0)

Мобилизирани са 20 работника. Неприlателот има доста убитй и ранени.

На 29 август — бригадата ослободи от Скопскиот затвор при с. Идризово 280 политички затворници и 50 криминални. Заробена е управата на затворот, охраната разбиена заедно со пристигнатото и поlакнуваjне. Во околиjата на Катланово е разтурена неприlателскатa власт и организувана народна. Во плен паднаlа 90 пушки и друга спрема.

На 30 август — бригадата со VIII Прешевска, разбиха еден бугарски артелериски дивизион. Пленени беjа 3 топа, разрушена линиjата Скопие—Зелениково и мостот на Кадина река при Зелениково.

IV. Бригада

3 август — нападнала е и lа завзела железничка станица Буjановац. Сите построjки заедно со станицата са уништени. Уништена е една композициjа от 30 вагона со стока и една локомотива. Има избити и ранени от непријателската воlска.

Земено е Берово и Виница. Ликвидирани са општините: Митрашинци, Благец, Зриновци и Радањa.

V. Бригада

22 август - со еден баталlон, на друмот Прилеп—Кавадарци во Дреновската кл сура запали 7 германски камиона и една лека кола. Взети са во плен: 250 000 лева, 750 кгр. гјон, 250 чифта облекло и 16 хавелока.

Истиот баталlон на 23 август. дочека 12 германски камиона и еден тенк на патот Прилеп — Кавадарци Примора ги да се врнат во Прилеп. Запалени беlа: 3 камиона и убиени 12 германски воlници. Пленени беlа: 1 автоматичен топ, 8 пушки, 5 револвера, 60 бомби, 4.000 куршуми и 1 мотоцикал со приколица.

Attribution-NonCommercial -NoDerivs 3.0 Unported (CC BY-NC-ND 3.0)
Дигитална библиотека на Македонија | НУБ „Св. Климент Охридски“ - Скопје

VII. Бригада

Во Морихово ликвидира 10 бугарски војнички поста. Убиени 30 бугарски војници и запленет еден тежок митралјез и друг материјал. Морихово е разчистено от непријателска војска.

VIII Бригада

24 август — Нападна на гарнизонот во Бујановац. Непријателот има доста губитци. Уништена е железничка станица на должина 5 клм.

XI Бригада

Таја изврши нападение на железничка станица Табановце. Уништени са сите постројки и скретници. Непријателот не сачека но избега Во близина на станицата е уништена и линијата.

31 август — Нападна на железничка станица Глишич (Симитчиево). Уништени са сите постројки и една локомотива со 3 вагона. Во плен са взети оражје и друга спрема.

41. Дивизија (II, IX и X бvигади)

26 август — телефонската линија Демир-Капија — Мрежичко искидана на неколку километра,

28 август — на друмот Прилеп — Кавадарци са уништени 11 германски камиона и убиени 17 германски војници. Заробени са 12 германски војници. Взето е во плен: 1 мотоцикал, 1 противотенковска автоматична пушка и разни материјали.

29 август — На друмот Прилеп — Градско е разбиена механизирана германска колона. Уништени са :4 тенка, 2 борни коли, много камиони, мотоциклети. Убиени са преку 60 германци, пленени 10. Друго взето во плен е: 1 топ, 2 борни коли, 3 радиостаници и 2 коли полни со ратни материали.

Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported (CC BY-NC-ND 3.0)

29 август — На друмот Прилеп — Велес са уништени 2 германски камиона. Заробени са 3 германски офицера.

Уништен е воjнички участок во с. Извор, заробени 10 воjника и 20 контраши, а 25 бугарски воjници са доброволно пришле.

30 август — Цел ден борби со две германски колони, една по друмот Прилеп—Велес, друга по друмот Прилеп—Кавадарци.

Мостот на река Црна — на друмот Прилеп—Кавадарци е разрушен. Саобраќаjот е прекратен.

Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported (CC BY-NC-ND 3.0)

У б и ј!

Ето делчина от преписка, наІдени при убиени Германци. Управителот на Рејнгард пише на леІтенент Ото Фон Ширах:

„Французите ни ги зедоа за фабриката. Јас отбраф шес Руси от Минската област. Тие са по издржливи от Французите. Само еден от нив умре, останалите продолжават да работат по полето и на чифликот. Нивното содржание за ништо не чини, и ние нема за ништо да страдаме за това, што тие зверови, чиите деца, може би, убиват нашите воІници, јадат немскиот хлеб. Вчера потфрлиф на лесна екзекуција двоица руски зверови, кои тајно излапали млекото, оставено за маторицата...“

Матеас Цимлих пишува на брат си, ефреІтор Хенрих:

„Во Лејден има логор за Руси, там можиш да ги видиш. От оражіето тие не се плашат, но ние со нив се расправІаме со камшик во раце..“

Некој си Ото Есман пиши на леІтенент ВеІгант:

„КаІ нас тува има руски заробленици. Тие типови лапат дождовни црвІа, кои ги наІдуват по летиштето, тие се фрлат по помијата. Ја сум видел како тие јадат извалка на трева. И помисли си, оти тие

Господарите, тие сакат да го превртат нашиот народ во робје. Тие ги повлекуват Русите на запад, изтезават ги, доведуват ги до безумие от глад, до тамо да умирајки лугјето Іадат трева и црвІа, а гнасниот Немец со цигара во уста филозофира:

„Што, това лугІе ли са?“

Ние се знаем. Ние се паметуваме. Ние разбрафме: Немците - не са лугје. От сега натака думата „Немец“ го запалува

Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported (CC BY-NC-ND 3.0)

оражіето. Да не збориме. Нема да се буниме. Ке убиваме. Ако ти не си убил во денот макар еден Немец, твоіот ден е пропаднал. Ако ти помислиш, оти зарад тебе Немецот ке го убие твојот комшија, ти не си ја разбрал угрозата. Ако ти не го убиеш Немецот, тој тебе ке те убие. Тој ке ги земе твоите најблиски и ке ги мачи во неговата окајана Германија. Ако ти не го убиеш Немецот со куршум, убиі го со штикот. Ако на твоіот дел по фронтот има затишје, ако го ти чекаш бојот, убиј го Немецот пред бојот. Ако ти го оставиш Немецот да живее, тоі ке го обеси Рускиот човек и ке посрами руската жена. Ако си ти убил еден Немец, убиі и друг, — нема за нас повесело нешто от немските лешеви.

Не ги сметај деновите! Не ги есапи километрите! Сметаі едно: Убиените от тебе Немци. Убиј го Немецот, — За това те моли старицата маіка. Убиј го Немецот! За това те молјат децата. Убиі го Немецот! — За това вика родната земја. Не промашуваі. Не пропуштај. Убиі!

Илја Еренбург.

Тригодишните резултати на татковнинскиот рат во СССР

Три години советскиот народ води неустрашимо татковински рат против безочни отимачи. Нашите народи, от првите денови на ратот, станаја единодушно во отбрана на својата татковина. Црвената армија во тешките и крвави борби на фронтот от три хиљади километра држеше многомилионска, германска фашиска војска, која беше со најнова ратна техника вооружена и причинуваше на истата големи загуби во луѓе и оражениja. Фашиската војна машина, што беше поминала со огин и нож низ градове и села на десетина европски земји, застана во борбите против нашата војска. Оше во првата година на војната, Црвената армија ги би Германците до нозе пред Москва, и на тој начин ги разби непријателските елитни ударни трупи. За последната година и пол дена, от времето кога беха разбиени германо-фашиските трупи при Сталинград, непријателот не можеже повеќе да се подигни. Советските трупи развија офанзива на целиот фронт и ги скршија мошните германски отбранбени системи при Сталинград, Орел, Смоленск, Ленинград, на реката Миус, на Днепар, кај Перекоп, Севастопол, на Карелијската превлака и на реката Свир, а после преминаја преку големите водени препреки – Дон, Северен Донец, Десна, Волхов, Днепар, Јужен Буг, Днестар, Прут, Серет, Нарва и Свир и на тој начин покажаја да никакви препреки ни укрепленија, за кои така многу брбореа Хитлеровците, не могат да ги задржат разрушенијата што идеја от искусните и прекалените трупи.

Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported (CC BY-NC-ND 3.0)

Со вештата стратегија, добро замислената и одлучната тактика на советските генерали и офицери, со јунаштвото и војното мајсторство на своите ратници, најпосле со својата мошна војна техника, Црвената армија му зададе ред от сериозни поражениіа на поединените елитни германски, италијански, румански, маджарски и филандски армии. Големите победи на нашите трупи пред Москва, Сталинград и на Кавказ, при Орел и Смоленск, кај Ленинград и Донбас, на Днепар и на Крим, во Украина, на Днестар и на Карелијска превлака ке влезат за вечни времена во историјата.

Во течение на офанзивните боеви советските трупи ослободија около милион и пол квадратни километра територија што ја окопирал непријателот, напреднаја на запад скоро две хилјади километра, излегоја во голема фронтална широчина на нашите граници и влегоја во румунска област. Победите на Црвената армија ослободија милиони советски луѓе от фашиското робство. Нашите трупи зедоја от Германците изворите со индустриските суровини и животни намирници во областите што ги беја окупирали, а „животниот простор" за кој сонуваја Хитлеровците, станаја гроб на милиони германски војници и големо гробиште на фашиската војна техника.

Советските партизани дадоја голема помошт на Црвената армија во борбата против германо-фашиските грабачи. Во течение на три години от бојот тие уништуваја позадината и непријателските штабови, рушеја неговите саобштенија и врски и без милост требеја фашиските орди. Советските партизани спасија многу хилјади советски граѓани от истребуване и одведуване во фашиско ропство.

За три години от војуване на советско-германскиот фронт изгинаја и беја заробени 7.8000.000 германци; беше запленето и уништено около 70.000 танкови, 60.000 авони и повеке от 90.000 топови. За истото време нашите трупи изгубија 5.300.000 луѓе (мртви, пленети и изгубени без глас), 49.000 танкови, 30.000 авиони и 48.000 топови.

Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported (CC BY-NC-ND 3.0)

На успехите на Црвената армија до голем степен помогнаја нашите сојузници Американските Соединени Држави и Велика Британија, што ни дадоја многу драгоцени стратегиски сировини и оражје и што систематски бомбардираја војните обекти на Германија и на тој начин подкопаја нејната војна мошт.

Така, Црвената армија разби во првиот период на татковинската војна Хитлеровите планови за брза војна, последниот период ја скрши и ја предодврати непријателската отбранбена стратегија и најпосле ги разби Германските планови за задржуване освоените советски територии. Германо-фашиската војска е биена и сега стои пред полно уништожение. Такова е резултатот от тригодишната татковинска војна.

Хитлеровските империалисти, кога ја започнаја војната против Советскиот сојуз, мислеја оти со првите војнички неуспехи на Црвената армија го подкопаја доверието на нашите народни маси во власта, мислеја оти посеја кавга меѓу советските народи, расклатиа сојузот на работниците, селјаните и интелигенцијата, на кои се темелеше советската држава. Но, на дело се покажа оти тешкотиите на војното време ги поврза работниците на советската позадина и уште појако ги соедини со нивната народна советска власт. Пријателството меѓу народите на Советскиот сојуз, во течение на татковинскиот бој се ојакна и се прекали како челик. Сојузот на работниците, селјаните и интелигенцијата, што се темелеше на животните интереси на трудбениците во советското друштво, уште повеке се оцврсти.

Германските изроди есапеја оти советската индустрија не ке биди способна да ги совлада тешките задачи на произведението за модерно оражје во масови размери, оти нашиот транспорт не ке биде способен да совлада воените задачи, а земледелието снабдуването на војската и на народот со животни намирници и индустриски сировини. Али тие планови на германските завоеватели пукнаја како меур от сапун. Во

Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported (CC BY-NC-ND 3.0)

три години на војната не се изцрпи привредата на Советкиот соіуз, него се изцрпи приведата на Хитлеровата Германија. Пораженијата што ги претрпеја Германците на советско-германскиот фронт и нападите на сојузната авиација подкопаја војно-економската снага на Германија. Во истото време индустрииата, саопштениіата и земледелието на советската земја со успех издржаја искушенијата на војната. Советскиот народ не ги штедеше своите снаги за отбраната на татковнината и полн е со решеност да ја брани советската држава, што іа подигна сам и да іа брани со своите гради от сите непријателски напади. Татковнинската војна подигна невиден патриотски полет на народите и направи непресушна градилачка енергиіа на народните маси и ја упати во помошт на Црвената армиіа. Денес, на прагот от четвртата година на војната, Советскиот соіус има снажна војна привреда што ги задоволјува нуждите на Црвената армиіа, во оражение, во муниција, во животните намирници и во спрема. Советските работници, колхозници и интелигенциіа ја ставиа народната привреда во служба на Советскиот сојуз, обезбедиіи на Црвената армија се што е потребно за победа. Пораната надмошт на непријателот во тенкови и авиациіа работа е на прошлоста, а привредните возможности но Советскиот сојуз раснат от ден на ден.

Така, советскиот народ ги поништи сите непријателски планови за лабавоста на советскиот строј. Советската држава заснувана е на неразрушима братска заедница на народите се ојакна и се оцврсти во течението на војната, а фашиската држава што беше заснувана на маченето на народите, не можеше да ги издржи воіните тешкотии и стои пред неизбежна катастрофа.

Таков е политичкиот резултат от поминатите три години на татковнинската воіна.

Пред три години Хитлеровците есапеја оти са господари на Европа. Со поробуването на западно-европските земіи, Гер-

Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported (CC BY-NC-ND 3.0)

манија ги вовлече во разбојнички сојуз Италија. Романија, Финландија, Маджарска и Бугарија. Правејќи и помагајќи своите агентури во неутралните држави Германија вршеше на нив јак притисок и извлекуваше от нив сериозни отстапки во своја полза. Хитлеровата Германија загрозваше животите и сигурноста на сите светски народи. Слободољубивите народи тогај почнаја да се соединуват во единствени антихитлеровски табор. Во соштност, нашата земја сама ги издржа сите напади на германската сила и нејзините помагачи.

Сега положението от основа се измени. Сега Хитлеровата Германија не е во офанзива и не постигнува успехи, како беше пред три години, веке наопако, поразените снаги на сојузените држави ги бијат и гонат германо-фашиските грабачи. Сојузените држави преминуват непријателот и во кватлитет и во квантитет на трупите и вораженние. Единството на сојузените држави днеска е поцврсто от секогаш. Сојузените држави имат согласни планови за полно уништожение на вораженените снаги на Хитлеровската Германија. Сјајно извршеното влегуване на британските и американските трупи во Северна Франција и успешната офанзива на сојузничките трупи во Италија значат оти отсега Германија ке мора да се бие на европејската територија, како против Црвената армија, така и против трупите на нашите сојузници — Англија и С. А. Д. Сега, кога заедничките усилија на Црвената армија и на сојузническите армии упатени непосредно на ослободуване земјите што ги поробија германците, кога трупите на соединените нации со железна рака фатија за гуша Хитлеровската Германија и нејзините вазали во Европа, Хитлеровската банда не можи повеке со никакви средства да спречи своето неизбежено и полно поражение. Сега на сите му е јасно оти Хитлеровците што не умеја да го покорат целиот свет се фатија за задачи, за кои немаја снаги. Фашиската Германија со тешките војнички поражениа се најде на границата на својата пропаст. Италија што беше сојузница на Германија се бори сега против герман-

Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported (CC BY-NC-ND 3.0)

ските империалисти. Злочиначката клика што владееше во Финландија, да би се сторила добра со Хитлера, одби ги големодушните мирни предложенија на Советскиот сојуз и во саштност веке доведе Финландија до воiничката катастрофа. Другите Хитлерови вазали — Руманиiа, Маджарска и Бугарија — овиснаiа над пропаста. Помагачите на фашиската Германиа во Европа имаiа доста време и сите нужни услови да проскинат со Германиiа и да ги извлечат своите земiи от пропаста и ратното опустошение. Но, помагачите Хитлеровски многу цврсто срасная со Хитлеровската банда и не мислат за садбината на своите народи. Хитлеровските слуги дотераiа до тамо работата да германските трупи ги окупираiа нивните земiи. Со цел да го одложат преносуването на боiот во германска земја, Германците ги преврнаја Финландиiа, Унгариiа, Руманиiа и Бугариiа во први положаи за отбрана на Германиiа. Али народите на овиiа земiи, на кои управниците се продадоiа на Хитлеровците имат сега возможност да, со помошта на вораженитe снаги на сојузените држави, ги истерат германските окупатори и нивните помагачи от своите земiи. Тој е единен пат да си извоiуват право на слобода.

Газдуването на Хитлеровците во Европа очигледно покажа, оти фашистите са давители на слободата и самостојателноста на народите. Во истото време воiските на соединените нации влегуват во Европа, како спасители на народите от Хитлеровската тираниiа и стапуват на земiите што ги мачат фашистите со цел да им поврнат слободата и самостојателноста на народите. Баш ради това народите што ги поробиiа Германците дават сега и ке дават во бадеште се поголема и поголема помошт на вораженитe снаги на сојузените нации.

Така, во течение на воiната наполно пропаднаiа сите надворешни политички есапи и планови на Хитлеровските грабачи — империалисти, Хитлеровскиот разбоiнички блок банкротира, а соiузот на слободолiубивите народи порасна во нескршима сила и има сега сите возможности да го уништи

Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported (CC BY-NC-ND 3.0)
Дигитална библиотека на Македонија | НУБ „Св. Климент Охридски“ - Скопје

разбојничкото седало на фашистичките нападачи во Европа, да ги казни виновниците за маките и трпенијата на народите и да спречи возможноста да се повторат империалистичките војни.

Таков е надворешно-политичкиот резултат от тригодишната војна.

Војничките и политички резултати на тригодишниот рат сосем очигледно кажуват за това, оти Хитлеровската Германија веке изгуби војната и оти се доближува часот на нејното полно уништожение. Армиите на СССР, Велика Британија и С. А. Д от сите страни си пробиваја со јуриш пат кон најважните животни центри на фашиска Германија и не е далеко сатот кога овие држави ке триумфуват. Сега војната оди кон крајот, преостаналиот пат до полната победа нема да биде лесен. Војната стапи во најжестока, одлучна и најтешка фаза. Избиена и от бркане изморената фашиска звер бесно ке каснува. Колко фронтот повеке се приближува до животните центри на Германија, Хитлеровскиот отпор ке биди по упорен. Ке требат уште неколко снажни удари, па непријателот наполно да се скрши и уништожи. Разумливо е оти овие задачи могат да се извршат само со заеднички одлучни операции на армиите от сите сојузени земји и со благовремено уведуване во активна борба на главните воражени снаги на соединените нации против Хитлеровската Германија и нејзините вазали.

Не треба да се самнева оти сојузните држави, кои си поставија како задача да го избават светот от фашиските грабачи, ке ги употребат во акција сите свой снаги за да ја постигнат таја голема цел.

Совинформбиро

Attribution-NonCommercial -NoDerivs 3.0 Unported (CC BY-NC-ND 3.0)
Дигитална библиотека на Македонија | НУБ „Св. Климент Охридски“ Скопје

Текст на споразумот измеѓју национал- ниот комитет и владата на Д-р Шубашиќ

Националниот комитет на ослободувањето на Југославија и председателот на Кралската влада се споразумева во следното:

1. Кралската Југославјанска влада мора да биде составена од напредни, демократски елементи, који не са се компромитовали во борба против народно-ослободителното движение. Главната должност на таја влада би била организиране на помошта за народно-ослободителната војска, а исто така и на сите онија, који во понатамошната борба ке се борат и со истата решителност против заедничкиот непријател на нашата домовина — но под условие сите тија снаги да се обединат во еден народен фронт. Исто таква должност на таја влада ке биди грижата около прехраната на населението во Југославија и да се доведе во хармонија работата на представителството во иностранството со работата во меѓјусојузничките комисии со заштитата на нашите народни права, со нуждите на народот и народно-ослободителната борба во земјата.

2. Националниот комитет на ослободувањето на Југославија и кралската влада на г. д-р Шубашиќ ке определат органи, који ке координират сотрудничеството во борбата против непријателот и да облекчат што поскорото создаване на единствено представителство на државата.

3. Националниот комитет на ослободувањето на Југославија смета, оти во овај момент не е потребно да се изнесува и да се заострува вопрос за кралот и монархијата, оти тој

Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported (CC BY-NC-ND 3.0)
Дигитална библиотека на Македонија | НУБ „Св. Климент Охридски" Скопје

вопрос денеска не преставјува пречка за сотрудничество мегју Националниот комитет на ослободувањето на Југославија и владата на г. Д-р Шубашић, бидејки и од двете страни са согласни оти дефинитивното решение за државната уредба ке го донесе самиот народ по ослободувањето на целата земја.

4. Владата на г. Д-р Шубашић ке издаде декларација во која:

а) Ке признае националните и демократските придобивки, извојувани од народите во Југославија во течение на нивната тригодишна борба, со кои придобивки са ударени темелите за демократската и федеративна уредба на нашата државна заедница; прокарано привремено управление на земјата со помошта на организациите на Антифашистичко веће на народното ослободување на Југославија и Националниот комитет — како негов исполнителен орган.

б) Ке даде полно признание на борбените народни снаги, организирани во Народно-ослободителната војска, под команда на маршалот на Југославија Јосип Броз-Тито; и ке осуди сите народни издајници, кои отворено или тајно са сотрудничили со непријателот;

в) Ке упати позив до целиот народ да се обединат сите борбени снаги со Народно-ослободителната војска во еден единствен фронт.

Од своја страна пак, Маршал Јосип Броз-Тито, како претседател на Националниот комитет на ослободувањето на Југославија ке даде изјава за сотрудничеството си со владата на г. Др Шубашић во која наново ке нагласи оти Националниот комитет додека трае војната нема да го подигнува вопросот за дефинитивната уредба на државата.

Содржанието на овај споразум ке се објави, кога г. Др Шубашић ке образува влада.

На слободната територија во Југосливија — 16. VI. 1944 г.

Председател
на Кралската Југославіанска влада
д-р. Иван Шубашић

За Национални комитет на
ослободуването на Југославиіа
Председател, Маршал на Југославиіа
Јосип Броз-Тито

Attribution-NonCommercial -NoDerivs 3.0 Unported (CC BY-NC-ND 3.0)
Дигитална библиотека на Македонија | НУБ „Св. Климент Охридски" Скопје

Attribution-NonCommercial -NoDerivs 3.0 Unported (CC BY-NC-ND 3.0)
Дигитална библиотека за Македонија | НУБ „Св. Климент Охридски“- Скопје

Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported (CC BY-NC-ND 3.0)

тиво стихове од периодот на НОВ
бр. 5-6 во рекес ќе се најдени

Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported (CC BY-NC-ND 3.0)
Дигитална библиотека на Македонија | НУБ „Св. Климент Охридски“ Скопје